

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „20” квітня 2017 р.

Ф-КДМ-2

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Бакалаврська робота
МОЖЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ З ВІДХОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З
РУЧНОЇ ПРАЦІ У ДНЗ
КЕДЕБЕЦ КЛАРА АНДРІЙВНА

Студентка IV-го курсу

Спеціальність: 012 Дошкільна освіта

Освітній рівень: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №1/2018

Науковий керівник:

Чопак Єва В.
викладач

Завідувач кафедрою _____

Біда Олена А.
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2019 року

Протокол № _____ / 201_

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „20” квітня 2017 р.

Ф-КДМ-2

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ**

Кафедра педагогіки та психології

**Бакалаврська робота
МОЖЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ З ВІДХОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З
РУЧНОЇ ПРАЦІ У ДНЗ**

Освітній рівень: бакалавр

Виконав: студент(ка) IV-го курсу
спеціальності 012 Дошкільна освіта

Кедебец Клара Андріївна

Науковий керівник:

Чопак Єва В.
викладач

Рецензент: Габода Єва Б.

ст. викладач

Берегове
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ЗУІ

Протокол № „3” від „20” квітня 2017 р.

Ф-КДМ-2

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

HULLADÉK ÚJRAHASZNOSÍTÁS LEHETŐSÉGEI AZ ÓVODÁBAN
Szakdolgozat

Készítette: Ködöböcz Klára

IV. évfolyamos Óvodapedagógia
szakos hallgató

Témavezető: Csopák Éva

tanársegéd

Recenzens: Gabóda Éva

adjunktus

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	6
I. TERMÉSZETISMERET ÉS KÖRNYEZET ISMERET A PROGRAM SZERINT	8
1.1 Zöld óvodák tanterveinek áttekintése	10
1.2 Környezettudatosságra való nevelés.....	12
II. A HULLADÉKOK TÖRTÉNETE	14
2.1 A hulladék újrahasznosítás fogalma	16
2.2 A hulladékok fajtái.....	16
2.3 A hulladék újrahasznosítás lehetőségei.....	17
III. AZ ÓVODÁK SZEREPE A KÖRNYEZET VÉDELEMBEN.....	19
3.1 Az óvodai tevékenységek kapcsolódása az újrahasznosításhoz.....	19
3.2 Hulladék újrahasznosítás a Somi óvodában.....	20
3.2.1 Műanyag virág.....	21
3.2.2 Kaspó PET palackból.....	22
3.2.3 Kupak karkötő	24
3.2.4 Jégkrém pálcika	25
3.2.5 Papírguriga bagoly	27
3.2.6 Papírguriga úrhajó.....	29
3.3. Eredmények	30
ÖSSZEFOGLALÁS	32
REZÜMÉ	33
IRODALOMJEGYZÉK.....	34
MELLÉKLET.....	

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. ПРИРОДОЗНАВСТВО ТА ЕКОЛОГІЯ ЗА ПРОГРАМОЮ	8
1.1 Огляд навчальних планів зелених садків.....	10
1.2 Освіта екологічної обізнаності.....	12
II. ІСТОРІЯ ВІДХОДІВ.....	14
2.1 Концепція переробки відходів	16
2.2 Види відходів	16
2.3 Можливості переробки відходів	17
III. РОЛЬ ДІТЯЧИХ САДКІВ У ЗАХИСТІ СЕРЕДОВИЩА	19
3.1 Зв'язок між діяльністю дитячого садка та переробкою.....	19
3.2 Утилізація відходів у дитячому садку села Шом	20
3.2.1 Пластикові квітки.....	21
3.2.2 Кашпо з ПЕТ пляшки.....	22
3.2.3 Браслет з кепки.....	24
3.2.4 Палички із морозива	25
3.2.5 Сова	27
3.2.6 Космічний апарат.....	29
3.3. Результати	30
ВИСНОВКИ.....	32
РЕЗЮМЕ	33
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	34
ДОДАТКИ	

BEVEZETÉS

Környezetünk ideálisnak egyáltalán nem nevezhető állapotával szinte naponta szembesülünk. Tapasztaljuk a globális és lokális környezetszennyezés következményeit, melyek egyre károsabban befolyásolják egészségünket. Felnőttként el kell gondolkodnunk azon, tehetünk e valamit azért, hogy ne egy teljesen tönkretett bolygót hagyjunk örökségül a felnövekvő nemzedékre. Kötelességünk biztosítani számukra egy élhető világot, visszaszolgáltatni a "kölcst", hiszen egy jól ismert indián közmondás szerint: "A Földet nem a szüleinktől örököltük, hanem gyermekeinktől kaptuk kölcsön".

A környezetszennyezés egyre súlyosabb problémát jelent mindennapjainkban, ezért nagyon fontos, hogy minden ember tudatosítsa a természet tisztaságának fontosságát. Mivel az óvodás korú gyerekek szemlélete és tudata képlékeny és könnyen formálható, ezért már nagyon kicsi korban el lehet kezdeni a természet szeretetére, a környezettudatos viselkedésre való nevelést, hogy mire felnőnek, addigra természetessé váljon az, hogy a közvetlen, és tágabb környezetüket tisztán tartsák. A szemetet gondosan összegyűjtsék, hiszen a jövőben ők lesznek azok, akiknek hasznára válik, ha tiszta környezetben, egészségesen élik le az életüket, vagy éppen ellenkezőleg mindenféle káros hatásoknak teszik ki magukat a lokális és globális környezeti hatások miatt. Csak így válhatnak felelősség teljes, természetet szerető és óvó felnőttekké.

Kirándulások, séták alkalmával feltétlenül rá kell irányítani a gyerekek figyelmét arra, hogy milyen állapotban van közvetlen környezetünk. Mi a szép a természetben és mi az, ami egyáltalán nem illik bele. Ilyenkor felhívhatjuk figyelmüket a szemétkupacok esztétikátlanságára, ezzel fejlesztjük szépérzéküket, mert megtanulják észrevenni a természet szépségét és azt is, ami ezt a szépséget megzavarja.

Az óvodai foglalkozáson, megbeszélve a kirándulást beszélhetünk arról is, hogy a szemet, hulladék nem csak csúnya, hanem ártalmas is az egészségükre, ezért aztán a szemetet nem szabad szétdobálni, hanem össze kell megfelelően gyűjteni, kiválogatni azt, ami még felhasználható.

Az óvodában, első sorban arra tudjuk őket megtanítani, hogy a szemet az nem mindig csúnya és rossz dolog, hanem gyakran újra felhasználható érdekes játékok, használati tárgyak dísz tárgyak és különböző eszközök készíthetőek belőle.

Az újrahasznosítással együtt a hulladék szelektálására is nevelhetjük a gyerekeket, ami a szelektív hulladékgyűjtésnek az alapja. Ezzel együtt megismerkednek a különböző anyagokkal.

Ezt a tudást az iskolában is felhasználhatják természet órán. Meg fogják tudni különböztetni a természetes anyagokat a műanyagoktól.

Az óvodában csak olyan foglalkozásnak van értelme, ami érdekes, figyelemfelkeltő, valamilyen módon a gyerekek már megélt tapasztalataira alapul. Ezért érdemes könnyen elkészíthető, színes és érdekes meséből, az állatvilágból ismert tárgyakat, élőlényeket, vagy játékokat készíteni. Az is járható út, hogy olyan figurákat, bábokat készítsünk, amelyeket később megszemélyesítünk, kitalálunk nekik eljátszható történeteket, amelyeket nem egyedül az óvónő mutat be, hanem a gyerekekkel közösen játszanak el.

Miközben tárgyakat készítsünk a hulladékból, folyamatosan taníthatjuk a gyerekeket különböző eszközök megfelelő használatára, megmutathatjuk, hogyan kerülnek el a sérüléseket.

A munkám célja többek között, olyan felhasználható hulladékból készíthető tárgyak, játékok, természeti objektumok keresése és elkészítési módjának kidolgozása, amelyeket felhasználhatunk az óvodai foglalkozásokon a nagycsoportos gyerekekkel. Továbbá a gyerekek esztétikai szemléletének, kézügyességének, természettudatos viselkedésének fejlesztése és az egészséges életre való nevelés.

Kutatási kérdés: Az óvodáskorú gyerekek megfelelő segítséggel és irányítással képesek számukra értékes és érdekes tárgyakat, díszeket, játékokat készíteni nem mérgező háztartási hulladékokból: papír, műanyagkupak, flakon, stb. Ez jól leköti a figyelmüket és fejleszti kreativitásukat. De ezzel együtt megalapozza környezettudatos viselkedésüket, hiszen megtanulják a hulladék szétválasztását, osztályozását, ami alapja a szelektív szemétygyűjtésnek. Megszokják, hogy a szemetet nem eldobálni, hanem megfelelően gyűjteni kell, és ha lehetséges, akkor újrahasznosítani.

I. TERMÉSZETISMERET ÉS KÖRNYEZET ISMERET A PROGRAM SZERINT

Az oktató, nevelő munka célja az óvodában a gyerekek intellektuális képességének fejlesztése a beszédkésztség, a hangok tökéletes kiejtésének gyakorlása a szókincs bővítése, az esztétikai, etikai nevelés, a művészi érzék kialakítása. Lényegében az a feladat, hogy a gyermeket az óvodában eltöltött évek alatt felkészítsük az iskolai feladatok ellátására biztosítva az egészséges fizikai, lelki, szellemi fejlődésüket, szociális beilleszkedésüket.

Az oktató- nevelő munka célzottan az óvodában is, akárcsak az iskolában, szeptembertől májusig zajlik. A nyári foglalkozások kevésbé kötöttek, főleg a játékos, sok a szabadban eltöltött idő, sétákkal, kirándulásokkal tarkítva. Természetesen az óvodai napirend betartására ekkor is odafigyelünk.

A nyári kötetlen foglalkozások oka nem csupán az, hogy az ovisoknak is szüksége van a „szünidőre“, de ebben az időszakban van a Ballagás, és az új gyerekek felvétele, akiknek szüksége van egy kis időre, hogy megszokják az új helyzetet, az időbeosztást, hogy egész napra távol kell maradniuk családjuktól, idegen felnőttek felügyeletére bízva, sok új, eddig ismeretlen játszótárral. Szükségük van időre, hogy beilleszkedhessenek.

Szeptemberben aztán megkezdődnek a foglalkozások, melyek minden héten, azonos napokon ismétlődnek. A foglalkozások ideje kiscsoporton 15 perc, középső csoporton 20- 25 perc, nagy csoporton 30 perc és azonos témához kötődnek, úgymond kiegészítik egymást. A témát egy hétre jelölik ki, és minden foglalkozáson feldolgozzák. Például, ha a téma „A kert ajándékai“ a környezet foglalkozáson a zöldségek és gyümölcsök felismerésével, megismerésével, megkülönböztetésével foglalkoznak a gyerekek. A rajzfoglalkozáson gyümölcsöket rajzolnak, az egészségtanon (valemológia) arról beszélgetnek, hogyan kell fogyasztani a kert ajándékait, a kézműves foglalkozásokon színes papírból almát vágnak ki és ragasztanak. Az anyanyelvi foglalkozáson a kertben található objektumokat írják körbe, az irodalomfoglalkozáson a gyümölcsökről és zöldségekről hallgatnak és tanulnak mondókákat, verseket, meséket. Az ökológián s növények védelméről beszélgetnek és így tovább (Демків, 2014).

A természet megismerésével, a környezet védelmével az óvodai kiscsoportban a gyerekek a környezet, egészségvédelem, ökológia, kézműves foglalkozásokon és a reggeli és délutáni szabadfoglalkozásokon találkoznak. Megismerkednek saját testrészeikkel, az őket körülvevő szociális és természeti objektumokkal. Megtanulnak különbséget tenni zöldségek és gyümölcsök, vad és házi állatok között. Gyakorolják, hogyan kell növényeket és állatokat gondozni.

Megfigyelik a természetben végbemenő változásokat, az évszakonkénti változásokat és azt, hogy hogyan öltözködjenek és viselkedjenek különböző évszakokban (Демків, 2014).

Az óvónő feladata ezeken a foglalkozásokon, hogy rámutasson arra, hogy az ember a természet része, a növények és az állatok hasznosak számára, ezért óvni, védeni kell őket. Ezzel elősegítve ökológiai világnézetük fejlődését.

A nevelő útmutatásával a gyerekek elsajátítják, hogyan tegyenek különbséget élő és élettelen természet között, megtanulják, hogy a környezet szennyezése nem csak esztétikailag csúnya, hanem káros az egészségre is. Ezzel nem csupán esztétikai érzékük fejlődik, hanem egészséges életre is neveljük az óvodásokat.

A kézműves foglalkozásokon megtaníthatjuk a gyerekeket egyes hulladékoknak számító anyagok újrahasznosítására (papír, kupak, flakon, stb.). Ezzel fejlesztjük kreativitásukat, motoros képességeiket, kézügyességüket. Természetesen minden foglalkozáson be kell tartani a higiéniai és biztonsági szabályokat.

Az oktató- nevelő munka az óvoda nagycsoportjába a kiscsoportos programhoz hasonló ütembe és terv szerint folyik, de megfelel a gyerekek fejlettségi szintjének. Az öt éves gyermek gondolkodása, intellektuális, szellemi fejlettsége már megengedi, hogy egy- egy témát mélyebben tanulmányozzanak, ne csak megismerjék az adott objektumot, de tanulmányozzák a látható és csak sejthető, elképzelhető tulajdonságait is (Гарбовська, 2014).

A kiscsoportos foglalkozásokon a foglalkozások célja, hogy a gyerekek megismerjék az őket körülvevő világ objektumait, megtanulják megnevezni azokat és tájékozódni közöttük; megismerjék saját magukat; megtanuljanak kommunikálni a környezetükben élő emberekkel (felnőttekkel és gyerekekkel), elsajátítsák az alapvető higiéniai szabályokat, az egészséges életmódhoz.

A nagycsoportos korosztály a természet tanulmányozásával, a környezetismerettel, a környezetvédelemmel és az egészséges életmód szabályaival a környezet, ökológiai és valeológiai foglalkozásokon találkozik célirányosan, de ezeket a fogalmakat és tevékenységeket a többi foglalkozás témái is alátámasztják. A foglalkozások célja elmélyíteni a gyerekek elképzelését az őket körülvevő környezetről, fejleszteni figyelmüket, emlékezetüket, gondolkodásukat. A foglalkozásokon nem csupán tökéletesítik a környezet megfigyelésének technikáját, de az óvónő segítségével tanulnak összefüggéseket keresni és találni, következtetéseket levonni. Például, amikor az élő és élettelen természetet különböztetik meg, felismerik, hogy növény, vagy állat növekszik, lélegzik- élő; a kő nem lélegzik, nem növekszik- élettelen (Беленька та ін., 2016).

Nem csak a természeti testeket ismerik meg, de tanulnak a természeti jelenségekről is. Megismerkednek a villámlást, dörgést, szivárványt okozó jelenségekkel, megértik, hogy a természetben nem minden kézzel fogható, de minden megmagyarázható és megérthető.

Ha a téma megengedi, ismerkednek a jelkép és jelrendszerrel. Mint például, amikor hazájukról, Ukrajnáról tanulnak, elmélyíthetjük tudásukat hazánk szimbólumairól (zászló, címer), melyeket a rajz és kézműves foglalkozásokon elkészíthetnek. Azt, hogy a jelenségeket, tárgyakat jelekkel ábrázolhatjuk, gyakorolhatják, mikor az időjárás jelenségekről tanulnak. Az ökológia foglalkozásokon a nevelő útmutatásával és segítségével időjárás naplót készíthetnek és minden napra berajzolják az aznapi időjárásnak megfelelő jeleket (Беленька та ін., 2016).

Ezzel nem csak a megfigyelőképességük fejlődik, de megalapozódik elképzelésük a matematikai jelrendszerrel, az irányjelekről stb. A környezet és ökológiai foglalkozásokon megismerkednek azokkal a jelenségekkel és változásokkal, melyek az évszakok változását jelzik és megtanulnak összefüggéseket találni az évszak és jelenség között. Például megsárgulnak a falevelek, hűvösebb az idő, beköszönt az ősz; kirügyeznek a fák, visszatérnek a költöző madarak- itt a tavasz. Ezzel fejlődik logikai és absztrakt gondolkodásuk. Megtanulják, hogy az ember a természet része, minden, ami őt körülveszi, hatással van az ember életére és egészségére, de ezzel együtt az ember is hatással van a természetre. Meg tudja változtatni és azok a változások, melyeket okoz, lehetnek jók és rosszak. Például télen segíthetjük az itthon telelő madarakat, gondozhatjuk az állatokat és fákat (Гарбовська, 2014).

Egyes tevékenységei az embernek azonban károsan hatnak környezetére. Az ökológiai és környezeti foglalkozásokon a nagycsoportban már megalapozzák a gyerekek elképzelését a környezetszennyezésről. Hogy a járművek bár hasznosak, szennyezik a levegőt, a személtelés nem csupán rossz tulajdonság, de környezeti problémákat is okoz. Ezeket a foglalkozásokon lehet megalapozni a szelektív szemétyűjtés jó szokását, tudatosítani a gyerekekkel, hogy a környezetszennyezés károsan hat. A foglalkozásokon megismerkedhetnek a gyerekek a már használhatatlan és a még újrahasznosítható hulladékokat.

1.1 Zöld óvodák tanterveinek áttekintése

Az ember gazdasági tevékenységével egyre jobban beavatkozik a természetbe, azzal, hogy átalakítja környezetét saját céljainak megfelelően akarva vagy akaratlanul olyan változásokat eszközöl, melyek hatással vannak a természeti folyamatokra és egyre globálisabb következményeket okoznak. Ezeknek hatásait már most érezhetjük: az aszályosabb időjárást, magasabb hőmérsékletű nyarakat, a hulladék problémáját, növény és állatfajok eltűnését. Egyre sürgősebbé vált, hogy az ember megváltoztassa természetéhez való hozzáállását, megtanuljon

harmóniában élni környezetével, úgy alakítsa életét és gazdasági tevékenységét, hogy minél kevesebb változást okozzon az élő és élettelen világ szerkezetében.

Természetesen változtatni kell a felnőttek szemléletén, környezethez való viszonyán is, de sokkal jobb eredményeket érhetünk el a gyermekek természettudatos nevelésével. Hiszen a gyermek önkéntelenül harmóniában él a természettel, rácsodálkozik a sokszínű élővilágra, számára minden élő, érdekes és új. Ha megfelelően irányítjuk és alakítjuk szemléletformálódásukat, felnőttként is megmarad természetszeretetük és környezet iránti tiszteletük. Természetessé válik számukra hogy a szemetet megfelelő helyen (lehetőleg szelektíven) a legjobb gyűjteni, a le nem bomló anyagokat újra lehet hasznosítani, a vízzel takarékosan kell bánni, stb. Ez pozitív hatással lesz személyiségük fejlődésére, fejleszti kreativitásukat, kézügyességüket (Kóczey et al., 2016).

Az óvoda feladata a nevelés, amit, mivel nagyon fiatal gyermekekről van szó első sorban személyes példamutatással lehet alátámasztani. Fontos, hogy az oktató- nevelő személyzet viselkedéséből a gyermek felé az sugározzon, hogy a természetet és a környezetet óvni és tisztelni kell. A nevelő munkában fontos helyet kell elfoglalnia a természet megismerésével kapcsolatos foglalkozásoknak. Például növény és állatgondozás, szelektív hulladékgyűjtés, természetjárás, az élővilágról szóló mesék és irodalmi művek feldolgozása, hagyományörzés, stb.

Az utóbbi években, hazánkban is egyre nagyobb helyet kapnak az óvodai nevelő programban a környezettudatos viselkedés fejlesztő foglalkozások. A Magyarországon az óvodák ilyen irányú tevékenységét különböző pályázati kiírásokkal is ösztönzik. Ilyen például a „Zöld Óvoda“ program.

Az Agrárminisztérium és az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából a Magyar Mezőgazdasági Múzeum és Könyvtár minden évben Nyílt Pályázatot hirdet óvodák számára „Zöld Óvoda“ és „Örökös Zöld óvoda“ cím elnyerésére. Az első pályázatot 2006- ban indították. Azóta több mint 600 óvoda nyerte el ezt a címet, 2012 – től már 38 „Örökös Zöld Óvoda“ van Magyarországon (Kóczey et al., 2016).

A pályázó óvodáknak önértékelést kell készíteniük, meghatározott követelmények, kritériumok alapján:

Az óvoda a pedagógiai programjában konkrétan, hivatkozásokkal kimutathatóan az államilag meghatározott környezeti és egészségnevelési prioritások alapján. Az óvoda nevelési dokumentumaiban egyértelműen megfogalmazásra kerülnek, a fenntarthatóságra nevelés alapján működő nevelési célok megfogalmazásában a természetvédelmi feladatok kiemelten szerepelnek a helyi adottságok alapján (fák védelme, madárvédelem, madármegfigyelés).

Célként, valamint a feladatok elemeként az óvodai programba beépülnek a „hungarikumok“, a helyi sajátosságok figyelembevételével (népdalok, magyar növény és állatfajok megismerésének bemutatása).

A nevelőmunka hatékonyságának érdekében az óvodapedagógusok alkalmazott módszerei segítik a tanulmányi környezet megteremtését. Kiemelt szerepet kap a játékos cselekvéses tanulás, a terepi tapasztalás, élménypedagógia stb.

Nagy szerepet kap a differenciált nevelés, amely a gyermekek egyéni képességeihez igazodik. Széleskörű kommunikációs kapcsolat folyik az óvoda és partnerei között. (szülőkkel, település vezetőivel, környező intézményekkel).

Fontos szerepet kap a hagyományok ápolása a szülők bevonásával a gyermekek életkorának megfelelően. Az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával, munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására (Haraszthy et al., 2016).

Az óvoda pedagógusai folyamatosan fejlesztik magukat, továbbképzéseken vesznek részt. Az óvodapedagógusok a szülőkkel együtt külön tárolóba teszik az újra felhasználható hulladékot (papírokat, kupakokat, flakonokat), hogy a gyerekek újra felhasználhassák a foglalkozások során. Az óvodában biztosított a szelektív hulladékgyűjtés, kivéve a veszélyes hulladékokat (elemek). Az óvoda helyiségeinek berendezése segíti a környezetbarát szemléletmód és az egészséges életmód megalapozását. A berendezés egyszerű, praktikus, természetes anyagokból készült, sok növényi és természet által adott „kincset“ találunk a csoportszobában, melyeket felhasználhatnak a foglalkozásokon. Az óvoda udvarát és kertjét a „kis kertészek“ által gondozott növények tarkítják. Az udvari játékok környezetbarát (esetleg újrahasznosított) anyagból készülnek. A „Zöld Óvoda“ program sikerét bizonyítja, hogy a programban szereplő óvodák száma évről évre nő. Egy ilyen országos program nálunk is elősegítené a környezettudatos szemlélet, egészséges életmód megalapozását a gyerekeknél. Az utóbbi évek óvodai fejlesztéseinek köszönhetően, sok óvodának volna lehetősége részt venni egy hasonló programban. (Zöld óvodák kritériumrendszer II. sz. Melléklet: <http://zoldovoda.hu/uploads/articles/203/Magyarorszag-i-Zold-Ovoda-Program-es-Halozat.pdf>)

1.2 Környezettudatosságra való nevelés

A környezettudatosságra való nevelés, nagyon fontos annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék is megismerhesse környezetét. Fontos arra nevelni gyermekeinket, hogy törődjenek környezetükkel és foglalkozzon annak problémáival. Motiválnunk kell, hogy védje azt, ami körülveszi, amiben él, és amit hagy majd a következő nemzedékre.

Ahhoz, hogy ezt már óvodában is elkezdjük megalapozni, fontos, a pedagógus jártassága a témában, valamint tudja felkelteni a gyermekek érdeklődését, motiválja őket. Jelen pedagógusoknak nagyon fontos szerepe van abban, hogy biztosítsa a fenntartható fejlődést. A fenntarthatóságra való neveléshez állandó megújulásra van szükség (Czippán et al., 2010).

A környezeti problémák nagyon sokoldalúak lehetnek, ezért is nagyon fontos a környezeti nevelés. Arra kell felhívni a figyelmet, hogy nem csak egy szemszögből kell megközelíteni az adott problémát, hiszen minden mindennel összefüggésben van, rendszert alkot, így ha csak egy oldalról szemléljük, akkor téves következtetéseket vonhatunk le. Ki kell szélesíteni látásmódunkat.

A környezeti nevelést fontos már kisgyermekkorban elkezdni, viszont ezt a szemléletet egész életünk során fejlesztenünk kell, hiszen mindig van változás, min a környezetünkben, mind a probléma megközelítésének lehetséges módjaiban. Oda kell figyelni, főként az óvodás, iskolás korban, hogy életkori sajátosságoknak megfelelően fejlesszük a gyerekek környezettudatosságát.

A környezetismeret és szeretetre való nevelésnek nem csak az óvodai és iskolai nevelésben kell megjelennie, hanem a családi nevelésben is. A legjobb nevelői hatása az óvodában és iskolában is annak van, ha a gyermeket olyan dolgokkal ismertetjük meg, amelyek körülveszik, ő maga láthatja, tapasztalhatja meg. Azokkal a környezeti adottságokkal és problémákkal ismerkedik meg, amelynek maga is a részese, tehet érte, vagy ellene. Ugyanakkor meg kell ismernie olyan környezeti problémákat is, amelyek nem csak helyiek. Ne csak a problémák meglétére hívjuk fel a figyelmet, hanem arra is, hogy ezek ellen tudunk akár mi magunk is tenni valamit, cselekednünk kell (például felszedni az eldobott szemetet, vagy mi magunk ne dobjunk el szemetet ezzel megelőzve környezetünk szennyezését). Ezzel fejlesztjük gondolkodásukat, problémamegoldó képességüket és kreativitásukat (Victor, 2010).

A környezettudatosságra való nevelés célja, hogy már gyermekkorban ismerkedjenek meg környezetükkel, annak változásaival. Tudják felismerni a környezeti problémákat, és a megoldásokat. Ismerkedjenek meg a környezetet befolyásoló tényezőkkel (Kárász, 2010).

Az óvodában tehát nagyon fontos és aktuális a környezeti nevelés szerepe. Már óvodás korban kialakulnak az alapvető viselkedési formák, szokások az, hogy a gyermek hogyan viszonyul az őt körülvevő világhoz. Fontos, hogy a pedagógus milyen példát mutat.

II. A HULLADÉKOK TÖRTÉNETE

A természet nem termel hulladékokat, a természetes anyagok lebomlanak és visszakerülnek a körforgásba, a hulladékok keletkezése tehát egyidős az emberekkel.

Az ember megjelenésével egy időben megjelentek a hulladékok is. Azonban eleinte ez nem jelentett problémát a környezet számára, mert a hulladék természetes anyagként hamar lebomlott a természetben a baktériumok, gombák és más lebontó szervezetek tevékenységének köszönhetően visszaalakult ásványi anyaggá, melyet a növények újrahasznosíthatnak. A háztartási hulladék napi átlaga az első emberek óta alig változott kb. 2,3 kg/ nap egy emberre számítva. Azonban a népességszám növekedésével, az ipari tevékenység és az életmód változása miatt a hulladék egyre nagyobb ökológiai problémát jelent. Felhalmozódik, az olyan szemét, hulladék, mely már nem természetes eredetű, vagy nehezen lebomló anyag. Ráadásul a népesség gyors ütemű növekedésével az össz hulladék mennyiség egyre nagyobb mértéket ölt és Sz. T. Kalici szerint 2025- re eléri az évi 2,2 milliárd tonnát (Цветаева.; УДК 339.97).

Az első próbálkozás a hulladék probléma megoldására Krétán történt i.e.3000- ben. A hulladékot az utasítás szerint el kellett vájni, földel betakarni. I. e. 2000 évvel Kínában kidolgozták a hulladék komposztálásának módszerét. A komposztot trágyaként használták a növénytermesztésben. Ez a módszer ma is alkalmas az organikus hulladék feldolgozására.

1345- ben Angliában törvényt fogadtak el, mely büntette (pénzbírsággal) azokat, akik az utcára dobták ki a szemetüket. Ez első sorban a városokra volt jellemző, hogy az ablakon, vagy ajtón keresztül az utcára öntötték ki a hulladékot Kötelezték a polgárokat, hogy a hulladékot a település határain kívül gyűjtsék. De ez nem oldotta meg a problémát. A sok szenny okolható több járvány kitöréséért is (például a pestis). A folyók, ivóvizek nagyfokú szennyezettsége csak súlyosbította a helyzetet és egyre több járvány pusztított. Valami megoldást kellett keresni a hulladékproblémára. 1874- ben Natingenben (Anglia) megépítették az első hulladékégető kemencét, 1914- ben ezekből Angliában már 200 működött, 65- ben volt páragenerátor, energiafejlesztés céljából. De a szemétégetés nem oldja meg a problémát, hisz a visszamaradt hamu mérgezi a környezetet, a füst az atmoszférát (szmogot okoz). A hulladék újrahasznosításának módszere először az UDA- ban jelent meg 1895- ben. A kezdeményező Dzs. Varing- az utcák tisztaságának felelőse volt. Különböző színű zsákokba gyűjtötte a különböző anyagú és eredetű hulladékokat és különböző gyárakban felhasználták mint alapanyagot (Цветаева; УДК 339.97).

A hulladékok a természetre káros anyagok, szennyeznek a környezetet. A szemét nem megfelelő tárolása esetén a káros anyagok elszennyezhetik a levegőt, a felszín alatti s felszíni

vizeket, valamint a talajt és ez által az ember szervezetére is káros. A környezetvédelem feladata, hogy a hulladékok keletkezésével, biztonságos kezelésével foglalkozzon (Kaszáné, 2013).

Az ember a természet része, élete, szükségleteinek biztosítása függ a környezettől. A bioszféra változásai hatással vannak életére, egészségére. Ezzel együtt az ember is folyamatosan hatással van a természetre és tudatos vagy meggondolatlan cselekedeteivel, előre nem látott változásokat okozott környezetében.

Az utóbbi időben környezetvédő szakemberek egyre gyakrabban hangoztatják, hogy a Föld globális válságba került (Véghelyi, é.n.). Ha most nem változtat az ember a természethez való viszonyán, a környezetszennyezés következményei visszafordíthatatlanná válhatnak. Bekövetkezik az amire a racionálisan gondolkodó előrelátó tudósok már régóta figyelmeztetnek, a globális felmelegedés, az édesvízhiány, ami veszélyezteti az élővilágot.

Tudományos feltételezések szerint az ember kb. 4 millió éve fejlődött ki a Földön. A természethez, környezethez való viszonya azóta folyamatosan változik. Az ősember még félelmetesnek találta a természeti jelenségeket, tisztelte a természetet és igyekezett alkalmazkodni, alárendelte magát a természet erőinek. Gyűjtögetéssel és csoportos vadászattal tartotta fent magát.

A Homo Sapiens (értelmes ember) nem csupán az élelmet gyűjtögette, de a tudást is. Egyre több információt szerzett környezetéről, annak változásairól és a megszerzett ismereteket átadta utódainak. Ezeket az ismereteket felhasználva, elkezdett saját igényeinek megfelelően megváltoztatni környezetét.

Már a letelepedett földművelésre való áttérés idején, hogy igényeit kielégítse, termőföldeket alakított ki, ahonnan az eredeti növényvilágot kiirtotta. A tenyésztett állatok felszaporításával csökkent vadállatok élhető területe. Eleinte közvetlen környezetén változtatott, de már ezek a változtatások is távolabb hatottak. Megkezdődött a talajok eróziója, kimerülése. A mesterséges öntözés bevezetésével, megváltozott a talaj vízháztartása, ami gyakran szikesedéshez vezet (Véghelyi, é.n.).

Az emberiség lélekszámának növekedésével egyre nagyobb települések, városok épültek, ezért építőanyagra, nyersanyagra volt szükség. Megkezdődött a kőzetek, ércek bányászata, egyre több fára volt szükség. Fejlődött a közlekedés, ami szintén nyersanyagot és földterületet követelt.

Megkezdődött a bioszféra faji sokszínűségének csökkenése, ami növény és állatfajok kipusztulásához vezetett.

A technikai fejlődés kisebb, megtorpanásokkal egyre gyorsabb iramban folyik napjainkban is. A föld népessége gyors iramban növekszik. Ezzel együtt, hogy szükségleteit kielégítse, folyamatosan fejleszti gazdasági tevékenységét, iparát. Ez pedig óriási mértékű

környezetszennyezést okoz. A felhalmozott hulladék eltüntetése, nem megfelelő feldolgozása csak tetézi a gondokat. Már ott tartunk, hogy nem csak levegő, a világoceán, a természet szennyezett, de a világűrbe is jut hulladék.

Fontos tehát, hogy az emberiség megváltoztassa a természethez való viszonyát. Ehhez viszont szemléletváltásra van szükség és arra, hogy gyermekeinket természettudatos viselkedésre neveljük (Kőczey et al., 2016).

2.1 A hulladék újrahasznosítás fogalma

A hulladékok meghatározása nagyon sokrétű, hiszen sok esetben valaki számára hulladék, míg mások számára újrahasznosítható anyagokról beszélünk.

A hulladékok olyan anyagok, amelyek a keletkezésük helyén az emberek számára már nem hasznosak, ezért az emberek megválnak tőlük, szemétként dobják. Ezeket a felesleges anyagokat, elromlott használati tárgyakat anyaguk szerint külön választva hasznosítsák fel különböző célokra (Szalayné, 2008).

A hulladék kezelése a környezetvédelemben nagyon fontos szerepet játszik. Az anyagtól függően különböző módszerek alkalmazásával végzik ezt a feladatot. A hulladékgazdálkodás, fontos és nehéz feladat, részben a nagy mennyiségű káros anyag keletkezés miatt, ugyanis az egyre növekvő fogyasztói igények miatt egyre több szemét keletkezik, amelyet ugyan részben újra lehet hasznosítani viszont részben veszélyes hulladékok termelődnek a folyamatok közben is. A veszélyes anyagok különleges bánásmódot igényelnek, mivel ezek fokozottan károsak a természetre és az emberekre (Csőke, 2011).

A hulladékok újrahasznosítása fontos lépés a környezet kímélésében. Nagyon sok lehetőség van az újrahasznosításra, például olyan csomagolások gyártása, amelyek visszaválthatóak, többször felhasználhatóak (műanyag palackok, üvegek). A szelektív hulladékgyűjtés rendkívül fontos és hasznos, mivel minden anyagnak más és más a természetben való lebomlásának ideje. Ezért fontos hogy megfelelő képen tároljuk, és hasznosítsuk újra. Az ember által termelt hulladék nagy része rendkívül lassan bomlik le a természetben. Ezért is fontos hangsúlyozni az újrahasznosítás fontosságát, hiszen így megelőzhetjük a környezetünk károsítását (Kaszáné, 2013).

2.2 A hulladékok fajtái

A hulladék olyan tárgyak, anyagok sokasága melyek ipari tevékenység vagy az emberek mindennapi élete során keletkeztek, használhatatlanná, feleslegessé váltak, vagy átalakultak.

Például hulladéknak számítanak a lejárt, nem vagy alig használt élelmiszerek, tárgyak, használati cikkek stb.

A háztartási hulladékok azok a hulladékok, melyek a mindennapi életben a lakóházakban és közösségi épületekben keletkeznek. Ukrajna regionális fejlődési, építészeti, kommunális gazdálkodási minisztériumának adatai szerint 2014- ben közel 45 millió köbméter (10 millió tonna) háztartási hulladék keletkezett hazánkban. (Абашина иН, 2016:7.)

A hulladék problémáját az is súlyosítja, hogy hazánkban nincs mindenütt megoldva a szervezett hulladékgyűjtés. Csupán a lakosság kb. 78% számára megoldott a rendszeres szemét elszállítás, főleg a városok és a városokhoz közel eső falvak rendelkeznek ezzel a szolgáltatással. De ettől még kevesebb azoknak a helységeknek a száma, ahol a szelektív szeméthyűjtés is megoldott. A háztartási hulladékokat a következő csoportokba oszthatjuk származásuk, anyaguk szerint: élelmiszerhulladékok, fémhulladékok, veszélyes hulladékok (elemek), vegyszerek, festékek, mezőgazdasági hulladékok, papír, műanyag hulladékok, elektromos készülékek, üzemanyag, stb. (Абашина иН,2016:8.).

A kemény hulladék felhalmozódásának problémája évről évre egyre súlyosabb gondot jelent. Ezt a problémát az ipari fejlődés, a népesség növekedése, az életszínvonal emelkedése csak súlyosítja. Már V. I. Vernadszkij is leírta, hogy az emberiség a legnagyobb geológiai erő. Ha vulkánkitörések és más geológiai tevékenységek a Föld felszínén évente 1 milliárd tonna különféle anyagot juttat a környezetbe, az összes élő szervezet 100 milliárd tonnát, az ember élettevékenységének végtermékei már meghaladták a 100 milliárd tonnát (Радовенчик, 2013: 4).

A legnagyobb probléma a kemény hulladékkal, hogy egyre gyakrabban tartalmaz nem természetes eredetű anyagokat, melyek nem vagy csak nagyon hosszú ideig bomlanak le, ezért sokáig szennyezik a környezetet: az atmoszférát, hidroszférát, litoszférát. Ráadásul gyakran tartalmaznak egészségre ártalmas anyagokat, ezért nagyon veszélyesek. De szerencsére egyre magasabb szinten és egyre többen foglalkoznak ezzel a problémával. Alakulóban van egy új tudományág a garbológia (angolból „garbage”- szemét). Az is igaz, hogy ironikusan korunkat szemétkorszaknak is nevezik (ha már volt kőkorszak, vaskorszak, bronzkorszak...) (Радовенчик, 2013).

2.3 A hulladék újrahasznosítás lehetőségei

A világban mára közel 20 különböző módszert használnak a hulladék probléma megoldására. A módszereket két csoportba sorolják a kitűzött cél alapján:

1. Megsemmisítés (első sorban egészségügyi- higiéniai feladatot old meg)
2. Újrahasznosítás; a hulladék felhasználása másodlagos alapanyagként.

A technológiai folyamatokat tekintve mindkét módszer lehet: termikus, biológiai, kémiai, mechanikus és kevert. Mára az emberiség többsége egyetért abban, hogy nem minden szemetet szükséges szeméttelen gyűjteni, a hulladék többségét megfelelő kezelés után újra fel lehet használni, mint alapanyagot. Ökológiailag és ekonomiaailag a legjobb módszereknek számítanak a hulladék probléma megoldására a következő módszerek: Szelektív hulladékgyűjtés-újrahasznosítás, mint alapanyag; Komposztálás; Biohumusz előállítása (Kapatceva, et al.;2018).

Az Európai Unió 2008. november 19- én Direktívát fogadott el a hulladékgazdálkodásról. Mely szerint a fejlett országok ipari termelésre olyan alapanyagokat használnak, melyek újrahasznosíthatóak, mint másodlagos alapanyag. A Direktíva előírja a szelektív hulladékgyűjtést és újrahasznosítást (Боронош, et al; 2016).

III. AZ ÓVODÁK SZEREPE A KÖRNYEZET VÉDELEMBEN

Abból a célból, hogy hazánkban tökéletesítse a szemétagdálkodást a kormány a kormány tervezi igénybe venni a tömegtájékoztatási eszközöket, arra hogy felhívjuk a lakosság figyelmét arra, hogy a környezet megóvásának egyik lehetséges módja a hulladék újrahasznosítása. Többek között az óvodai nevelők egyik feladata, hogy már a közép vagy nagycsoportos óvodás korú gyerekek számára megtartott foglalkozásokon hangsúlyozzuk a tiszta környezet fontosságát, a természetvédelem fogalmát, a hulladékok újrahasznosításának lehetőségét. Természetesen számukra érdekes, játékos foglalkozásokról van szó, melyeken felhasználják a meséket, gyermekirodalmat (Городец, 2002).

A Föld bolygó szinte minden területén, sőt már a bolygót körülvevő kozmikus térben is felhalmozódott a szemét, a hulladék, ami zavart okoz a természetben, szennyezi a környezetet. A legtöbb globális probléma (levegőszennyezés, növények és állatfajok kipusztulása) is visszavezethető erre az okozati tényezőre. Fontos népszerűsíteni a „fenntartható fogyasztás” módszerét, ami azt jelenti, hogy a természet termékeit csak olyan ütemben használjuk fel, ahogy azok megújulnak és csak annyi hulladékot termelünk, amit a természet képes „elnyelni” Kiszámították milyen földterület szükséges egy ember teljes szükségleteinek kielégítéséhez. Ezt a földterületet nevezték el ökológiai lábnyomnak. Ezzel a fogalommal jól szemléltethetőek a fenntartható fogyasztás határai, amit már az óvodáskorú gyerekeknek is érthetően el lehet magyarázni. Az óvodában természetesen a játék módszerét használjuk eredményesen. Az „Ökológiai lábnyom” játék felhasználható környezetismeret foglalkozásokon, egy- egy neves nap (Föld napja) megünnepelésekor. A lényege, hogy körberajzoljuk a csoport tagjainak lábnyomait, kivágunk egy kört, ami a jelképes „Föld” és rá rakjuk a lábnyomokat. A cél az, hogy a gyermekek megértsék, milyen fontos óvni a természetet, takarékosan bánni a természet adományaival. Meg kell mutatni az óvodásoknak a természet működését. Séták, kirándulások alkalmával maguk a gyerekek is felismerik és meg tudják különböztetni a természetes és ember által termelt hulladékot. Az óvónő feladata rámutatni arra, hogy a természetes hulladék újrahasznosul a környezetükben, míg az ember által gyártott, szemétként megmarad (Kanczler, é.n.)

3.1 Az óvodai tevékenységek kapcsolódása az újrahasznosításhoz

Ukrajnában, akárcsak világviszonylatban a hulladékok közül a legnagyobb problémát a csomagoló, tároló eszközök jelentik. Ezeknek kb. a fele (48%) papír vagy karton (csomagoló

papír, kartondoboz), több mint a negyede (24%) polimer (műanyag fólia, flakon, stb.). A természetben felhalmozódva és a víztározóba kerülve a papír, karton elég hamar lebomlik, de a különböző ragasztóknak, festékeknek köszönhetően szennyezi a környezetet, viszont a műanyagok nagyon hosszú idő alatt bomlanak le. Másrészt ezek az anyagok megfelelő tisztítás, kezelés után jól felhasználhatóak gyermekintézményekben abból a célból, hogy gyakorlatban mutassuk meg a gyerekeknek a hulladék másodlagos alapanyagként való felhasználását, ezzel megalapozva környezettudatos viselkedésüket, természetvédelemre nevelve őket. Óvodáskorban még képlékeny, formálható a gyerekek viselkedése, ezért ekkor fontos a szelektív szeméthyűjtésre szoktatni őket, ami elősegíti a higiéniai szokások kialakulását (Шилович, 2018).

Az utóbbi években a környezetvédelem kiemelt figyelemmel kezelt kérdés lett nem csupán ország szinten, hanem globálisan is. Már egészen kicsi gyermekkorban elkezdhető a környezet szeretetére, környezetvédelem fontosságára való nevelés. Ennek egyik fontos irányzata lehet, megtanítani a hulladékokkal való viselkedés módjait. Ráirányítani a gyerekek figyelmét arra, hogy fontos a szelektív szeméthyűjtés és a még felhasználható hulladékok újrahasznosítása.

Ebből a célból indult 2011- ben egy program „A hulladék új élete” címmel. A környezetvédelmi világnap alkalmából egy teljes nap különböző „alkotásokat” készíthettek a gyerekek szüleik segítségével felhasználható hulladékokból, játékos vetélkedőkön vehettek részt, ahol szintén hulladékból készült eszközökkel. A rendezvények célja, bevonni a gyerekeket a hulladék újrahasznosításba, felhasználásba, fejleszteni kreativitásukat (Korcsmárosné, 2013).

A 2- 6 éves gyerekek csak az olyan alkotásokat tudják értékelni, amelyeket, vagy azonnal kipróbálhatnak, vagy jól be tudják illeszteni a mindennapi életükbe, látják hasznát vagy esztétikai értékeit. Ezért érdemes velük játékokat (bababútor, vár, vonat, stb.), társasjátékokat (körforgalom, ki nevet a végén, stb.), fejlesztő játékokat (legó, szín párosítás, stb.), hangszereket, bábokat készíteni. A gyerekekkel közösen az óvónő kiválaszthat egy mesét, melynek szereplőit, díszleteit valósítják meg közösen hulladékokból. Ezeken a foglalkozásokon, már az óvodában megalapozhatjuk a kulturált hulladékgyűjtés szokását, ráirányíthatjuk figyelmüket arra, hogy vásárlásnál érdemes odafigyelni arra, milyen anyagból készül az áru, érdemes olyat venni, ami többször is felhasználható. Ezzel megalapozható a tudatos vásárlás szokása is (Korcsmárosné, 2013).

3.2 Hulladék újrahasznosítás a Somi óvodában

A Somi óvoda elsőként 1935- ben nyitotta meg a kapuit a gyerekek előtt az egykori Lónyai Kastély épületében. A település központjában helyezkedik el, a polgármesteri hivatal, a posta és

a család- orvosi rendelő szomszédságában. Az épülettől nem messze található a református templom, valamint vele szemben található az általános iskola. Az óvoda rendelkezik egy tágas udvarral, pavilonnal, konyhával, mosodával, benti fürdőhelyiséggel, két csoportszobával és két háló szobával, valamint egy zeneteremmel. Jelenleg két csoport van, kis- és nagy csoport, összesen 44 gyereket képes befogadni. 10 fős kollektíva tevékenykedik. Az óvoda vezetőnöje Demeter Gabriella.

Több felújításon esett át az évek során, a legutóbbi 2018 ban volt A Kárpát-medencei óvodafejlesztési program által.

3.2.1 *Műanyag virág*

1. Foglalkozás:

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás ideje: 30 perc

Foglalkozás helye: csoportszoba

A foglalkozás témája: Tavaszi virágok

Foglalkozás oktatási célja: Beszélgetni a gyerekekkel az évszakokról, mikor van tavasz. Mik a tavasz jellemzői, hány hónapja van a tavasznak. Milyen tavaszi virágokat ismernek.

Foglalkozás nevelési célja: A természet iránti szeretet, gondviselés munkálása a gyerekekben.

A foglalkozás beszéd-készség fejlesztési célja: Hangképzés gyakorlása

Beszélgetési terv:

1. Milyen évszakokat ismertek?
2. Milyen évszak van most?
3. Soroljuk fel a tavasz hónapjait.
4. Mik a tavasz első jelei?
5. Milyen az idő tavasszal?
6. Milyen idő van ma?
7. Milyen változások történnek a természetben tavasszal?
8. Mi történik az állatokkal, tavasszal?
9. Mi történik a növényekkel, tavasszal?
10. Milyen tavaszi virágokat ismertek?
11. Milyen ünnepek vannak tavasszal?

Vers: Weöres Sándor: Olvadás (4.1 melléklet)

Mese: A hóvirág (Zelk Zoltán meséje nyomán) (1.1 melléklet)

Találós kérdések:

1. Felhőből jön, földet ér, onnan hamar visszatér. (eső)
2. Már tavasszal kinyílik, kerítésen kihajlik, lila virág a bokrain, fűtben nyílik az ágain.(orgona)

Mondóka:

Szedtem virágot, Sárga tulipánt,
Fehér rezedát. Valakinek odaadom,
De előbb még megszámolom.
Ha neked jut a tizenhárom,
Te leszel a párom.

Dalok: Ess, eső, ess (5.1 melléklet)

Kézműves foglalkozás:

Műanyag virág készítés (2.1 melléklet)

Műanyag flakon alját levágjuk, csinálunk rá egy lyukat, majd a gyerekek felfűzik egy vastagabb fonálra és megcsomózzák. Ezután vízfestékekkel tetszés szerint kidíszítik. Miután megszárad, lehet vele dekorálni a szobát, házat.

3.2.2. Kaspó PET palackból

2.Foglalkozás:

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás ideje: 30 perc

Foglalkozás helye: csoportszoba

A foglalkozás témája: Tavasz a virágos kertben

Foglalkozás oktatási célja: A fogalmi gondolkodás fejlesztése. Megismerkedni a kiskerti növényekkel, hogyan kell gondozni őket. Milyen munkálatokat kell elvégeznünk tavasszal a kiskertben Szem kéz koordináció fejlesztése.

Foglalkozás nevelési célja: A természet iránti szeretet, munkálása a gyerekekben. Hogyan viselkedjünk a természetben. Segítőkézség fejlesztése a gyerekekben.

A foglalkozás beszédkézség fejlesztési célja: Szókincsbővítés, emlékezet fejlesztés, fogalomismeret bővítése.

Beszélgetési terv:

1. Miből tudjuk, hogy közeleg a tavasz?
2. Miben változik az öltözködésünk tavasszal?(lekerül a kesztyű, sál, téli kabát)
3. hosszabbak lesznek a nappalok
4. megváltozik az időjárás? (melegebb van, süt a nap)

5. Mi történik a fákkal és a növényekkel? (kirügyeznek, levelek, virágoznak a fák, kinyílnak a virágok, megnő a fű)
6. Megjelennek a bogarak, visszajönnek a madarak.
7. Milyen madarak térnek vissza? (fecske, gólya)
8. Vigyáznunk kell a növényekre és az állatokra?
9. Hogyan vigyázhatunk rájuk? (nem szabad letépkedni a leveleket, virágokat, meg kell öntözni a növényeket, gyomlálni, nem szabad bántani az állatokat sem)
10. Megkezdődik tavasszal a kertben a munka.
11. Milyen munkák kezdődnek tavasszal: metszés, kapálás, vetés, gyomlálás, öntözés.

Vers: Csoóri Sándor: Tavaszi bodza-vers

Donkó László: Tavasz éke (4.2 melléklet)

Mese: Mester Györgyi: A pillangófa (1.2 melléklet)

Találós kérdések:

Tavasszal kap levelet, s ősszel küld csak választ, de nem egyet, nem is kettőt, hanem sok-sok százat. (Fa.)

Szörmebunda – zöld selyem, kint terem a réteken. Prémjét szellő fésülgeti, ráhever, aki teheti.

Földanyánkat öltözteti, tehén, kecske lelegeli. (Fű.)

Mondóka:

Szedtem virágot,

Sárga tulipánt,

Fehér rezedát.

Valakinek odaadom,

De előbb még megszámolom.

Ha neked jut tizenhárom,

Te leszel a párom!

*

Gólya, gólya, gilice!

Mitől véres a lábad?

Török gyerek elvágta,

Magyar gyerek gyógyítja

Síppal, dobbal, nádi hegedűvel.

*

Én kis méhe,

szépek szépe,

vígan élek,
mézet készítek,
s örömdanát döngicsélek.

Dalok: Hová mész te kis nyulacska? (5.2 melléklet)

Munka a kiskertben: Virágmagvak vetése cserépbe.

Kézműves foglalkozás:

Kaspó PET palackból (2.2 melléklet)

A hozzávalók: műanyag flakon a gyerekek a szüleik segítségével méretre vágják, szélét hővel megmunkálták, papírragasztó, szalvéta és a díszítéshez filc anyag darabok. A szalvétából levágunk egy vastag csíkot, majd a ragasztóval egy részt bekenünk a flakonon és óvatosan odaragasztjuk a szalvétát. Lassan haladunk, mindig egy kis részt ragasztunk egyszerre a flakonhoz. Ha az egészet bevontuk szalvétával kidíszítjük tetszés szerint a filc darabokkal.

3.2.3. Kupak karkötő

Foglalkozás:

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás ideje: 30 perc

Foglalkozás helye: csoportszoba

A foglalkozás témája: A barátság

Foglalkozás oktatási célja: Megismerni saját magunk és társaink külső és belső tulajdonságait, hasonlóságunkat, különbözőségeinket. Megtanulni elfogadni társainkat, együttműködni másokkal.

Foglalkozás nevelési célja: Az együtt játszás örömeinek átélése, a csoport együttműködésének fejlesztése, tapasztalatszerzés a barátságról, szeretetről.

A foglalkozás beszédképesség fejlesztési célja: Szókincsbővítés, emlékezet fejlesztés, fogalomismeret bővítése.

Beszélgetési terv:

1. Beszélgessünk az emberi kapcsolatok fontosságáról.
2. Milyen külső és belső tulajdonságokkal rendelkezünk és milyenekkel rendelkeznek a barátaink? Mik a hasonlóságok és a különbségek?
3. Hogyan tudunk együttműködni társainkkal?
5. Mit jelent az, hogy barátság? Kik a barátaink? Miért fontos a barátság? Miért fontos az, hogy legyenek barátaink?
6. Szoktatok e segíteni a barátaitoknak?

7. Hogyan töltitek közösen a szabadidőtöket?
8. Szoktak-e a barátok vitatkozni?
9. Miért fontos a megértés, elfogadás?

Vers: Barátom volt Péter (4.3 melléklet)

Mese: Mihail Pljackovszkij: Lecke barátságból (1.3 melléklet)

Játék: Szó posta

A gyerekek három oszlopba állnak. (magasságuk szerint). A hátul állónak az óvónő súg valamit. Mindegyiknek ugyanazt. A szót előre kell adni. Az a csapat győz, amelyik a leggyorsabban és a leghibátlanabban őrzi meg a szót vagy később a szókapcsolatot, rövidebb mondatot.

Énekes körjáték: Boglya tetején áll egy gólya (5.3 melléklet)

Mondóka:

Ciróka, maróka, Mit főztél? Kását.

Hova tetted? A fazékba.

Megette a kiscicája.

Kézműves foglalkozás:

Kupak karkötő készítése (2.3 melléklet)

A karkötő elkészítéséhez gyűjtenünk kell kupakokat. Ezeket a kupakokat a gyerekek gyűjtötték. Foglalkozás kezdete előtt felnőtt segítségével kilyukasztottuk a kupakot. Ezután a gyerekek felfűzték egy vastagabb fonálra, majd a kezükhöz mérték és megcsomózták.

3.2.4 Jégkrém pálcika

4. Foglalkozás:

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás ideje: 30 perc

Foglalkozás helye: csoportszoba

A foglalkozás témája: 1-től 10-ig terjedő számok

Foglalkozás oktatási célja: Számlálási készségek fejlesztése, 1-10 számok ismétlése.

Foglalkozás nevelési célja: közösségi magatartás fejlesztése.

Beszélgetési terv: (3.1 melléklet)

1. Számoljunk el közösen 10-ig.
2. Nézzük meg ezeket a kártyákat
3. Mik vannak a kártyákon? (almák)

4. Hány alma van egy kártyán? (különböző mennyiségű alma látható minden kártyán. 1-től-10-ig)
5. Számoljuk meg az almákat a kártyákon
6. Hoztam nektek egy almafát tele almákkal, számoljuk meg hány alma van a fán.(10 darab)
7. Nézzétek meg a másik fát, hány alma van ezen a fán (egy sem)
8. Tegyük fel rá annyi almát, mint a másik almafán van. Hányat is kell feltennünk a fára?(10 almát)

Vers: Nyulász Péter: Almát eszem (4.4 melléklet)

Csanádi Imre: Alma (4.4 melléklet)

Mese: Balázs Ágnes: Az alma és a süni (1.4 melléklet)

Találós kérdések:

Gyümölcs vagyok, édes vagyok, ha megértem, piros vagyok.

Télen elrejt jól a kamra, Mi is volnék, ha nem (alma)

Mondóka:

A sámsoni piacon

almát árul egy asszony.

Gyere pajtás vegyük meg,

ketten vagyunk, együk meg!

Hüvelyk ujjam almafa,

Mutató ujjam megrázta,

Középső ujjam felszedte,

Gyűrűs ujjam hazavitte,

A kis ujjam mind megette,

Megfájdult a hasa tőle.

Dal: Alma, alma, piros alma (5.4 melléklet)

Játék: Félkörbe állunk, az óvónőnél van a labda, miután elmondtuk a mondókát odadobja egy gyereknek a labdát. A gyereknek mondania kell egy számot 1-től- 10-ig, amit a gyerekek közösen elszámolnak.

Kertben jártam

Almát láttam,

Hányat láttam?

Mond meg te!

Kézműves foglalkozás:

Jégkrém pálcika szám játék (2.4 melléklet)

Elkészítéséhez szükségünk lesz jégkrém pálcikákhoz, amelyeket a gyerekek maguk gyűjthetnek otthon. Első lépésben lefestjük a jégkrém pálcikák egyik oldalát. Míg a szín szárad vastag lapból (lehet színes lap) kivágunk egy kockát. Majd megrajzoljuk ugyan ilyen lapra a számot, amelyet el szeretnénk készíteni, ezután pedig kivágjuk. A kocka lapra annyi pöttyöt festünk, amilyen számot kivágtunk. Miután a pálcikák egyik oldala megszáradt megfordítjuk és befestjük a másik oldalát is. Ha mind a két oldal megszáradt papír ragaccsal az egyik pálcikához oda ragasztjuk a kockát a másikhoz pedig a számot, így lesznek párba. Az így elkészített pálcikával akár az egész csoport is játszhat.

3.2.5. Papírguriga bagoly

5. Foglalkozás:

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás ideje: 30 perc

Foglalkozás helye: csoportszoba

A foglalkozás témája: Erdei állatok

Foglalkozás oktatási célja: Megismertetni a gyerekeket az erdei állatokkal. Hogyan néznek ki és hogyan élnek az erdei állatok. Mit esznek, és milyen nyomokat hagynak maguk után. Fejleszteni a gyerekek szövegértési képességeit, beszédét.

Foglalkozás nevelési célja: A természet iránti szeretet, hogyan gondoskodhatunk a vadon élő állatokról, madarokról, gondviselés munkálása a gyerekekben. Hogyan viselkedjünk a természetben.

A foglalkozás beszédkésztség fejlesztési célja: Szókincsbővítés, emlékezet fejlesztés, fogalomismeret bővítése.

Beszélgetési terv:

1. Mi a különbség a házi és a vadon élő állatok között?
2. Milyen vadon élő állatokat ismerünk?
3. Milyen erdei állatokat ismerünk?
4. Mik az erdei állatok jellemzői, hogyan élnek?
5. Mivel táplálkoznak az erdei állatok?
6. Milyen erdei madarakat ismerünk?
7. Hogyan védhetjük meg az erdőinket?
8. Miért fontos az erdők védelme?

9. Milyen nyomokat hagynak az állatok?
10. Megismerkedünk az erdei állatok lábnyomaival.

Vers: Kányadi Sándor: Hallgat az erdő (4.5 melléklet)

Mese: Kesztyű mese (előadás bábok segítségével) (1.5 melléklet)

Találós kérdések:

Hegyoldalban dirmeg-dörmög, a mancsán hosszú körmök, szereti a málnát, szedret, örvend, hogyha sokat szedhet. (medve)

Képe vörös, mint a tűz, Nyulakat szívesen űz. Lompos a farka, eszes, ő a... (róka)

Fürge állat, hogy is hívják? Ugrál ágról-ágra, mogyorót gyűjt nagy serényen a fa odújába. (mókus)

Rövid farkam, nagy fülem, káposzta a kedvencem. Ki vagyok én? (nyúl)

Varni még senki sem látta, mégis csupa tú a háta. (sündisznó)

Mondóka:

Ez elment vadászni, Ez meglőtte,

Ez hazavitte, Ez megsütötte,

És ez az icike - picike mind megette

Megfájdult a hasa tőle.

*

Gomba, gomba, gomba, (összeütögetjük az öklünket)

nincsen semmi gondja, (forgatjuk a tenyerünket, jelezve, hogy "nincs")

ha az eső esik rája, (egyik kezünk ujjával a másikra "cseppentjük" a szemerkélő esőcseppeket)

nagyra nő a karimája. (nagy félkört rajzolunk a levegőben magunk előtt)

Az esőt csak neveti, (szájunkra mutogatunk)

van kalapja, teheti. (fejünket ütögetjük)

Dalok: Erdő szélén házikó (5.5 melléklet)

Játék: Állatok lábnyomai (3.2 melléklet)

Kézműves foglalkozás:

Papírguriga bagoly készítése (2.5 melléklet)

A bagoly elkészítéséhez szükségünk van egy papírgurigára, papír ragasztóra, fehér lapra, ollóra és vízfestékre. A papírguriga felső oldalát középre felé be kell nyomni mind két oldalról így alakul ki a bagoly két füle. Ezután be kell festeni az egészet barna színűre. Miközben szárad fehér lapból kivágjuk a két szemét és a két szárnyát. Miután megszáradt a barna festék fehér színnel megfestjük a bagoly hasát. Ezután két oldalra felragasztjuk a szárnyakat, középre pedig a

szemeket. Fekete színű festékkel egy- egy pöttyöt festünk a szemekbe majd a szárnyakat megfestjük sötétebb és világosabb barna festékkel. A színeket magunk is kikeverhetjük.

3.2.6. *Papírguriga űrhajó*

6. Foglalkozás:

Korcsoport: Nagycsoport

Foglalkozás ideje: 30 perc

Foglalkozás helye: csoportszoba

A foglalkozás témája: Világűr

Foglalkozás oktatási célja: A gyerekek érdeklődésének felkeltése a világűrrel kapcsolatban. A megfigyelőképesség fejlesztése. Megismerkedni a naprendszerrel a bolygókkal.

Foglalkozás nevelési célja: A környezettudatos magatartás fejlesztése. A gyerekek gondolkodásának és képzeletének fejlesztése.

A foglalkozás beszédképesség fejlesztési célja: Logikus gondolkodás fejlesztése. Szókincsbővítés, emlékezet fejlesztés, fogalomismeret bővítése.

Beszélgetési terv:

1. Mikor van világos?
2. Mi adja nekünk a fényt?
3. Miért van szükségünk a napra?
4. Mikor este van, hol van a nap, mit csinál?
5. Este mit látunk, ha az égre nézünk?
6. Miért látjuk este a csillagokat?
7. Megtudjuk számolni a csillagokat?
8. A Föld is egy csillag?
9. Mik azok a bolygók?
10. Megismerkedünk a naprendszerünk bolygóival.
11. Felmehetünk az űrbe?

Vers: Orgoványi Anikó: Égi gyümölcskosár (4.6 melléklet)

Weöres Sándor: Bolygó zápor (4.6 melléklet)

Mese: A nap és a szél versengése (1.6 melléklet)

Találós kérdések:

Mikor fekszel, ő akkor kél, egyszer egész, máskor csak fél. Nincs tüze, mégis lámpás, a vándornak mégis áldás. (Hold)

Körbe-körbe járok, soha meg nem állok, fáradt mégsem vagyok. (a Föld)

A napfénytől nem nagyon félnek, csupán sötét éjben élnek. Oly vidámak, úgy ragyognak, reggel szépen elalusznak. (csillagok)

Aranyalma csillog-villog, ha ránézek megvakulok. (A Nap)

Mondóka:

Gyülekeznek a felhők. (tenyerünket a fejünk fölé tartjuk)

Fúj a szél. (karunkat magas tartásba emelve lengedezünk)

Esik az eső. (zongorázunk az ujjainkkal)

Kopog a jég. (kopogunk)

Dörög az ég. (dörömbölünk az öklünkkel)

Villámlik. (felemeljük mindkét karunkat)

Leccsap. (leccsapunk a két tenyerünkkel pl. az asztalra)

Kisütött a nap! (széttárjuk a két karunkat)

Dalok: Süss fel nap (5.6 melléklet)

Jöjj ki, napocska (5.6 melléklet)

Feladatok: 1. Fesd ki az űrhajó számokkal jelölt területeit a megadott színekkel. (3.3 melléklet)

2. Kösd össze a pontokat azután színezd ki a képet. (3.4 melléklet)

Kézműves foglalkozás:

Papírguriga rakéta (2.6 melléklet)

A rakéta elkészítéséhez szükségünk van papírgurigára, vastag színes fehér lapra, ragasztóra és ollóra. A fehér lapból kivágunk egy nagyobb kockát, majd csinálunk belőle egy kupolát, háztető alakot, az alsó részét formára vágjuk, hogy passzoljon a guriga szájához, majd papírragasztóval összeragasztjuk. Ezután a maradék lapból kivágunk láng alakú darabokat, ezeket hozzáragasztjuk a másik oldalához. Vágunk ki az űrhajó oldalához háromszög alakú papírdarabot és hozzáragasztjuk az oldalához. Ezután vízfestékekkel kifestjük az űrhajót.

3.3 Eredmények

Szakedolgozatomban a hulladék újrahasznosításának a lehetőségeit mutatom be a Somi óvoda nagycsoportos gyerekeinek segítségével.

Kutatási kérdésem, miszerint az óvodáskorú gyerekek megfelelő segítséggel és irányítással képesek számukra értékes és érdekes tárgyakat, díszeket, játékokat készíteni nem mérgező háztartási hulladékokból: papír, műanyagkupak, flakon, stb. Munkám alapján megállapítható,

hogy kutatási kérdésem beigazolódt, hiszen a gyerekek irányításaim mellett örömmel dolgoztak ügyesen elvégezték a rájuk bízott feladatokat.

A hulladékok újrahasznosítása véleményem szerint megvalósítható az óvodás gyerekekkel, ha oda figyelünk arra, hogy életkornak és fejlettségi szintnek megfelelően alakítjuk a foglalkozást. A gyerekek élvezik azt, ha valami újat alkothatnak egy olyan tárgyból, amely mások számára már semmi értéket nem képvisel.

A munkám során kiválasztott hulladék újrahasznosítási feladatokat a nagycsoportos gyerekekkel közösen elkészítettük. A feladatokat a gyermekek életkorához mérten választottam ki. Komplex foglalkozás terveket állítottam össze. Olyan anyagokat használtunk fel, amelyet a mindennapi tevékenységek során használnak, például papírgurigát, flakonokat, kupakokat. A PET palackokból virágdísz, virág kaspót, a palackok kupakjából karkötőt, papírgurigából úrhajót, baglyot, a jégkrém pálcikából fejlesztő társasjátékot készítettünk. A munka során fejlődött a gyerekek kreativitása is, mert bár azonos alapanyagokból azonos tárgyakat készítettünk, de minden gyerek belevitte a saját kreativitását és minden alkotás kicsit más volt.

Az alapanyagok gyűjtése során, amiben a gyerekek is részt vettek gyakorolhatták a hulladékok szétválogatásának módszerét, közösen megbeszéltük, hogy mit lehet felhasználni és mi kerülhet a szemétkbe és hogy a hulladékot tudatosan kell gyűjteni és megfelelően tárolni. Ez megalapozza a szelektív hulladékgyűjtés szokását.

ÖSSZEFOGLALÁS

Munkám során megvizsgáltam az óvodák szerepét az újrahasznosításban, azt hogy milyen lehetőségei vannak egy óvodának a hulladék újrahasznosítására, valamint hogy hogyan ismertethetjük meg a gyerekekkel a környezeti problémák megoldásának fontosságát. Hiszen a környezettudatosságra való nevelés már az óvodában elkezdődik, fontos megalapoznunk ezt a tudást, és ismeretet.

Megismerkedtem a Zöld óvoda fogalmával, kritériumaival és működésével. Az utóbbi időkből nálunk is egyre nagyobb szerepet kap az óvodai nevelésben a környezet szeretetére, megbecsülésére való fejlesztő foglalkozások. Fontos szerepet kap a hagyományok megőrzése, továbbá az is, hogy az óvoda és a család együtt tudjon működni.

Már óvodás korban nevelhetjük a gyerekeket környezettudatos viselkedésre azzal, hogy tudatosítjuk bennük azt, hogy az ember a természet része, ahhoz hogy egészséges és teljes életet éljen fontos megóvnia a környezetét, ezt úgy érhetjük el, hogy tanítjuk őket arra, hogy nem szabad szemetelni, a hulladékot megfelelően kell tárolni. Ebben a korban megalapozhatjuk a szelektív hulladékgyűjtés szokását, a természet szeretetét. Megismertethetjük őket az ökológiai lábnyom fogalmával, megtaníthatjuk megkülönböztetni a természetes hulladékot az ember által termelt hulladéktól. Rá kell irányítanunk a figyelmüket arra, hogy a természetes hulladék magától lebomlik, a mesterséges viszont nem ezzel megalapozhatjuk a tudatos vásárlási szokásokat, hogy felnőttként olyan termékeket válasszanak, amivel kevesebb káros anyagot hagynak hátra a természetben. Ezzel együtt megvalósul az egészséges életre való nevelés célja is.

Célom volt többek között, hogy olyan hulladék újrahasznosítással kapcsolatos foglalkozásokat, dolgozzak ki, amelyeket felhasználhatok az óvodai nevelésben.

Tapasztalataim szerint ezt a célt sikerült megvalósítani, mivel volt lehetőségem gyakorlatban is kipróbálni az általam összeállított foglalkozási terveket. És úgy láttam, hogy ezeken a foglalkozásokon a gyerekek aktívan és örömmel vettek részt. Kreatívan oldották meg feladataikat, és elégedettek voltak az eredményekkel. A foglalkozásokon a mindennapi tevékenységek során termelt hulladékokat használtuk fel, melyeket a gyerekekkel és szülőkkel közösen gyűjtöttünk, különválogatva a különböző célnak megfelelő anyagokat.

Gyűjtöttünk PET palackot, kupakot, jégkrém pálcikát, papírgurigát és ezekből készítettünk a nagycsoportosokkal különböző dísz tárgyakat és társas játékot. A foglalkozásokról fényképet készítettem. Felhasználásukhoz kértem a szülők beleegyezését, akik aláírással igazolták, hogy megengedik a képek megjelenítését szakdolgozatomban.

РЕЗЮМЕ

Під час роботи я вивчав роль дитячих садків у можливості переробки, утилізувати відходив дитячому садку, і як пояснити дітям важливість вирішення екологічних проблем. Зрештою, виховання екологічної свідомості починається в дитячому садку, і важливо будувати ці знання.

Я ознайомився з концепцією, критеріями та діяльністю Зеленого дитячого садка. В останні роки у роботі в дитячому садку важливу роль відіграє виховання любові і бережливе ставлення до природи, навколишнього середовища. Важливу роль відіграє збереження традицій і здатність дитячого садка і сім'ї працювати разом.

Вже в дошкільному віці ми можемо навчати дітей вести себе екологічно свідомим шляхом, усвідомлюючи, що людина є частиною природи, жити здоровим можливо, захищаючи своє середовище, навчаючи їх не витратити. У цьому віці ми можемо закласти основи селективного збору відходів, любов до природи. Ми можемо ознайомити їх з концепцією екологічного сліду, навчити дітей відрізняти природні відходи від техногенних відходів. Потрібно звернути увагу на те, що природні відходи самі по собі розкладаються, але це не є характерним для штучних матеріалів. Ці знання можуть стати основою для свідомих купівельних звичок, вибору продуктів, що залишають у природі менш шкідливі речовини. У той же час реалізується мета виховувати здорового способу життя.

Моя мета полягала, серед іншого, у розробці заходів з утилізації відходів, які я можу використовувати у вихованні в дитячому садку.

З мого досвіду, ця мета була досягнута, тому що я мав можливість практикувати професійні плани, які я склав, на практиці. І я побачила, що діти активно і з радістю беруть участь на цих заняттях. Вони були творчими у своїх завданнях і були задоволені результатами. Під час роботи ми використовували відходи, що утворюються під час повсякденної діяльності, які ми збирали разом з дітьми та батьками, розділяючи матеріали для різних цілей.

Ми збирали ПЕТ-пляшки, кепки, палички для морозива, рулони з паперу та робили різні прикраси та соціальні ігри з дітьми старшої групи. Я сфотографувала заняття і попросила батьківську згоду на їхнє використання. Вони підпиали і дозволили використати фотографії дітей в моєї дипломаї роботі.

FELHASZNÁLT IRODALOM

CZIPPÁN KATALIN – HAVAS PÉTER – VICTOR ANDRÁS (2010): *Környezeti nevelés a fenntarthatóságért. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia.* (33 o.) Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.

CSÓKE BARNABÁS (2011): *Környezetmérnöki Tudástár. Hulladékgazdálkodás.* Pannon Egyetem – Környezetmérnöki Intézet. Veszprém.

HARASZTHY LÁSZLÓ, KÖNCZEY RÉKA, NEUMAYER ÉVA, HALÁCSY ÁGNES, SZÉGER KATALIN (2016): *Natúrászunk! Natura 2000 kézikönyv zöld- óvodapedagógusoknak.* Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest

KANCZLER GYULÁNÉ (é.n.): *Hulladékgazdálkodásról óvodapedagógusoknak. Oktatási segédkönyv.* Készült az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Karon a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatásával

KÁRÁSZ IMRE (2010): *Minőségbiztosítás a környezeti nevelésben.* Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia. (58 o.) Magyar Környezeti Nevelési Egyesület.

KASZÁNÉ DR. KISS MAGDOLNA (2013): *Hulladékgazdálkodás.* Debreceni Egyetem

KOCSMÁROSNÉ TÓTH TÜNDE (2013): *A hulladék új élete. Ötlettár. Játékok, fejlesztő eszközök újra hasznosítható hulladékokból;* Marcali

KÖNCZEY RÉKA, KOVÁCS ERIKA, KOVÁCS LÁSZLÓNÉ, DR. VARGA ATTILA (2016): *Zöld Óvoda leszünk. Módszertani segédanyag és útmutató Zöld Óvoda címpályázatra készülő óvodapedagógusoknak,* Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet, Budapest

SZALAYNÉ KOVÁCS ESZTER, 2008. *Hulladékok, hulladékok fajtái, gyűjtése.* Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest

VÉGHELYI JÓZSEFNÉ et al. (é.n.): *Hulladékgazdálkodásról óvodapedagógusoknak. Oktatási segédkönyv,* Készült az ELTE Tanító- és Óvóképző Főiskolai Karon a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatásával

VICTOR ANDRÁS (2010): *Értékek és alapelvek. Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia.* (43 o.) Magyar Környezeti Nevelési Egyesület

Vidékfejlesztési Minisztérium Szakképzési Osztály, *A Magyarországi zöld óvoda program és hálózat* <http://www.zoldovoda.hu/uploads/articles/203/Magyarorszag-Zold-Ovoda-Program-es-Halozat.pdf> (letöltésének ideje: 2019.03.11)

БОРОНОС В. Г., ШКАРУПА О. В., КОНОВАЛОВ М. Г. (2016): *Екологічна модернізація системи управління поводження з твердими побутовими відходами в Україні на основі досвіду ЄС та Норвегії.*

В. М. РАДОВЕНЧИК (2013): *Утилізація та рекуперація твердих відходів*, НТУУ "КПІ", Київ

Г. В. БЕЛЕНЬКА, О. Л. БОГЯЧ, Н. І. БОГДАНЕЦ-БЛОСКАЛЕНКО (та ін.) (2016): *Дитина Освітня програма для дітей від 2 до 7 років*. Міністерство освіти і науки України Київський університет ім. Бориса Грінченка; Київ,

ГОРОБЕЦЬ О. В. (2013): *Напрями удосконалення управління. Поводженням з відходами в Україні*. Житомирський національний агроекологічний університет; УДК 338.439.22.002.68

ДЕМКІВ Г. С. КЕРУНЯК О. І. (2014): *Розгорнуте планування освітньо-виховної роботи: молодший дошкільний вік*, Тернопіль-Харків, ISBN 978-617-09-2074-4

К. О. АБАШИНА; О. В. ХАНДОГІНА (2016): *Утилізація побутових відходів*, ХНУМГ ім. О. М. Бекетова; Харків

М. С. ГАРБОВСЬКА, Г. С. ДЕМКІВ (2014): *Розгорнуте планування освітньо-виховної роботи: старший дошкільний вік*, Тернопіль-Харків, ISBN 978-617-09-2068-3

О. І. КАРАТЄЄВА, О. А. КОВАЛЬ, В. І. ГРОЗА, (2018): *Технологія переробки побутових відходів та відходів сільського господарства*. Миколаївський Національний Аграрний Університет; Миколаїв

Т.Б. ШИЛОВИЧ, (2018): *Утилізація упакувань*. Навчальний посібник з навчальної дисципліни, КПІ ім. Ігоря Сікорського, Київ

ЦВСТАЄВА К.В. (2016): *Ретроспектива методів управління побутовими відходами у практиці промислово розвинених країн*. Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара; УДК 339.97

MELLÉKLET

1. Számú melléklet: Mesék a foglalkozásból

1.1 A hóvirág (Zelk Zoltán meséje nyomán)

Az erdőket, mezőket hó borította, de a hó alatt a kis fűszálak ébredezni kezdtek már mély álmukból.

– Alszol még? – suttogta szomszédjának az egyik fűszál.

Bizony, aludt az még, de a suttogásra fölébredt: azt hitte, a szellő szólt hozzá, ezért még boldogan mosolygott is, mert éppen azt álmodta, hogy harmatcseppben fürdik, és napsugárban szárítkozik. De szomszédja hamar visszaterelte a valóságba:

– Miért mosolyogsz?

– Nem a szellő hív játszani?

Erre elnevette magát a füvecske.

– Jól mondd! Mert a szellő olyan erős, ugye, hogy leszedi rólunk ezt a vastag fehér dunyhát!

A másik fűszál csak most tért magához.

– Ah! Hát még mindig hótakaró alatt vagyunk! Még mindig nem láthatjuk az eget, a napsugarat!

Olyan szomorú lett, hogy bánatában a másik oldalára akart fordulni.

– Aludjunk inkább! Legalább szépet álmodunk!

– Ne aludj! – suttogta a másik – Nézzük meg, mi van a világban.

– Hogyan nézhetnék meg mi azt, gyenge kis fűszálak, a nagy hótakaró alatt! Ha akárhogy erőlködünk is, akkor sem tudjuk kidugni fejünket a nehéz hótakaró alól.

De a másik fűszál nem nyugodott meg ebben.

– Meg kell keresnünk a módját!

– De hogyan?

Az első fűszál nem soká törte a fejét, hamarosan megszólalt:

– Én már kitaláltam!

Még jobban odalapult a földhöz, hallgatózott. Aztán megkopogtatta a földet.

– Fölébresztem a föld alatt alvókat – mondta titokzatosan.

– Hallják is azok! Még nálunk is messzebb vannak a napvilágtól.

De a kis fűszál szorgalmasan kopogtatta a földet, és reménykedve hallgatózott. Nemsokára aztán mozgolódást vett észre a föld alatt. Megörült a kis fűszál.

– Jó reggelt – kiabált jó erősen. – Kialudtátok magatokat?

A hóvirág még zsenge zöld csírágyában aludt, de a kiabálásra fölébredt, és figyelni kezdett, meg is szólalt álmos hangon:

– Ki az, mi az?!

– Fűszálacska! – volt a válasz.

Megörült a hóvirág csírácska, egyszerre víg lett.

– Hát ti már fölébredtetek? Akkor én sem leszek rest! – kiugrott csírágyacskájából, bimbófejét nekifeszítette a földnek, s egyszeriben ott állt a fűszál előtt. Boldogan ölelték meg egymást.

– Csakhogy itt vagy! – mondogatták a fűszálak.

Igen ám, könnyű volt a jó puha földből kibújni – gondolta az első fűszál. – De hogyan lehet a nehéz hótakaró fölé kerülni?

– Te voltál az egyetlen reményünk – mondta a másik fűszálacska. – Én tudtam, hogy te bátor és erős vagy, és hírt adsz nekünk a nagyvilágról. Mert meguntuk már a sok alvást. Szeretnénk napvilágot látni, és megtudni: van-e már meleg napsugár.

A hóvirág bimbócska nem kérette magát, hiszen neki is ilyen vágyai voltak. A két fűszál észre sem vette, a hóvirág már a szabad ég alól kiáltott hozzájuk:

– Jaj de fényes a napvilág! Jaj de szép az ég!

Amint a napsugár tekintete a hóvirágra esett, úgy körülölelte langyos sugarával, hogy a hó is olvadozni kezdett. A két fűszál fölött egyszerre csak világosodni kezdett. Nemsokára ott álltak ők is a szabad ég alatt.

– Most már nemsokára jön a szellő is – mondta az első fűszálacska a szomszédjának.

– És akkor úgy lesz, mint ahogyan álmodtam – válaszolta a másik füvecske –, harmatcseppben fürdöm, s napsugárban szárítkozom.

A hóvirág szelíden mosolygott rájuk, s fehér bóbitáját a nap felé fordította.

1.2 Mester Györgyi: A pillangófa

A kis vadcserezsnye igazán véletlenül, afféle „talált gyerekként” került az erdőbe.

Élete kezdetén, egy öreg gyümölcsfa alatt lelt rá a nagy étvágyú seregély. A fűben szanaszéjjel heverő, utolsó, elfonnyadt szemek közül csipentette fel a csőrébe, s röpült vele a magas égbe, majd leszállt az erdőnek egy bokros részén, hogy avatatlan szemek elől rejtve, nyugodtan csemegézhesen belőle. Csipegette, vagdosta a csőrével, majd amikor már nem talált rajta ennivalót, otthagya, és továbbállt.

A következő napokban a júniusi eső alaposan megáztatta a talajt, s az immár lecsupasztott magocska beágyazódott az erdő földjébe. Telt-múlt az idő, s a borsónyi kis mag megrepedt, apró

hajszályökerei maguknak utat keresve fűrődtek a porhanyós talajba. A gyökerek lefelé törekedtek, mintha látogatást akarnának tenni az anyaföld mélyében, a vékonyka zöld szár pedig fölfelé, a világosság felé húzódkodott. Eleinte vaskosabbak voltak nála még a gaz s az erdei gyomok szárai is, azután lassan megerősödött. Törzse előbb hajlékony botocskához, majd seprűnyélhez vált hasonlatossá, később gyermekkar vastagságúra hízott. Sudár, egyenes tartása lett, de semmi több.

Csenevész törzsével, összevissza nyújtózkodó barna ágacskáival senki sem vette komolyan. Igazán fel sem tűnt az ember magasságú gazban, s amikor még ki is levelesedett, teljesen beleolvadt a környezetébe. Szégyenkezett miatta eleget. Színtelen kis jöttmentnek érezte magát, akit éppen csak megtúrnek a nagyok, és attól félt, talán nem is nő tovább. Főként attól tartott, hogy soha, semmivel sem fog kitűnni az erdő aljnövényzetéből, a cserjék áthatolhatatlannak tűnő, zöld paravánt alkotó sűrűjéből. Szomorú kis életébe csupán a szomjoltó, langy tavaszi esők, a nyári szél tikkadtságot hozó forrósága s az őszi dér hoztak némi változatosságot, na meg az első hó bársonyosan puha érintése, mely habkönnyű fehér palástként borult gyöngye vállaira. Még a rovarok is elkerülték. Az éltető napfény csak akkor jutott el hozzá, amikor ősszel lehullott az őt körülvevő, hatalmas felkiáltójelként fölébe magasodó gyertyánok és bükkök lombja, vagy ha a viharos szél megtáncoltatta, kedvére hajlítgatta a szálas faóriások koronáját.

Csendben, esemény nélkül teltek a napjai, szelek szárnyán, gyorsan röpült az idő. Nem sok minden változott a környezetében. Az idő múlását csupán azon érezte, hogy egyszer kibújtak a zöld levelei, azután meg mind lehullottak. Nagy ritkán kidőlt egy-egy öreg fa, vagy új madárcsalád fészkelte a vastagabb ágakra, s ez így ment évről évre.

Egy tavaszon azonban, amikor a természet is még csak ébredőben volt, váratlanul új érzések kerítették hatalmukba. Az első napsugarak, mint ilyenkor mindig, jólesően melengették ágait, rajtuk azonban, a szokásos, hosszúkás levélrügyek mellett, kis göböcskék kezdtek kinőni. Először azt hitte, valamiféle kór támadta meg, de fájdalmat nem érzett, a levelei ugyanúgy zöldültek, mint korábban, s a gyökerei sem lazultak meg, sőt, talán még jobban kapaszkodtak, szilárdan kötötték őt a földhöz.

A kis képződmények egyszer csak hasadozni kezdtek. Sajnálta, mert már elfogadta a létüket, hozzászokott a látványhoz, amitől egy kicsit végre ő is más lett. Most azonban úgy tűnt, kifakulnak, elhalnak, majd lehullnak, hogy részévé váljanak az erdő humuszos talajának. Már előre félt attól, hogy megint ugyanolyan jellegtelen lesz, mint azelőtt volt. Nehezen, de próbálta elfogadni az elfogadhatatlant.

A nagy, tüzes golyóbis napról napra melegebben sütött, beköszöntött az igazi tavasz. Egy reggel arra ébredt, hogy valami megváltozott körülötte. Mintha megint leesett volna a hó. De az nem lehet, ilyen meleg hajnalokon már nem szokott hó esni, legfeljebb eső! Akkor pedig valamiféle hófehér lepkeraj pihenhetett meg ágaimon – gondolta –, bár a szárnyukat egyáltalában nem rezegtették, és amikor próbaképpen egy kicsit megrázkódott, egyetlen egy se rebbent fel közülük. A fehér pillangóhadat jobban szemügyre véve észrevette, van közöttük, amelyik még csak félig bújt ki a gubójából. Az meg hogy lehet? Ilyet se látott még, amióta világ a világ! Hirtelen ráismert az előző nap még csak hasadozó, zöld kis gömböcskére, vagyis hogy abból is félig kibújt egy pillangó. De hiszen akkor ő pillangófa!

Miközben ezen morfondírozott, zümmögő hang hallatszott, és egy sárga csíkos, pihén pihés kis rovar telepedett a fehér pillére.

- Nem mész onnan – rivallt rá –, hagyd békén az én pillangóimat!

- Micsodáidat?! – ámult el a méhecske. Aztán hirtelen rájött.

- Te buta kis vadcseresznyeafa! Nincs neked pillangód egy se, de csodaszépen kivirágoztál. Biztosan ezek az első virágaid, azért nem ismerted fel őket. Légy büszke magadra, te vagy itt a legszebb!

A kis vadcseresznyeafát kimondhatatlanul jó érzés töltötte el. Megdicsérték, szépnek tartják, talán mégsem olyan haszontalan jószág ő! A nap folyamán egyre több méhecske dongta körül, és ő boldogan tárta ki előttük virágai kelyhét, s csak adakozott, adakozott. A körülötte lévő hatalmas, öreg fák is mintha meghajtották volna felé a koronájukat, elismerésük jeléül, s a játékos kedvű szél is azt susogta a fülébe: nagyra nőj, kicsi fácska, te vagy itt a legszebb!

Mire az üde tavaszt felváltotta a meleg nyár, a kis fa hófehér virágai helyén piros, később feketébe hajló apró cseresznyeszemek jelentek meg. Többé magányos sem volt. Látogatták a madarak, s az erdő apró rágcsálói is bele-belekóstoltak a földre hullott keserédes csemegébe. Színes bogyoival a zöld paraván élő díszé lett a kis fa.

Beköszöntött az ősz, és tarka-barka, sárgáspirosan zöldesbarna leveleivel ő megint csak felhívta magára a figyelmet. A tél múltával aztán alig győzte kivárni, hogy újra csókot leheljen ágaira az első tavaszi nap, virágot bonthasson, s a bolondos szél erdő szerte hírül adja: kivirágzott a kis vadcseresznyeafa, és már megint ő a legszebb...

1.3 Mihail Pljackovszkij: Lecke barátságból

Volt egyszer két veréb: Csip és Csirip. Egyszer Csip csomagot kapott a nagymamájától. Egy egész láda kölest. Csip azonban egy szót sem szólt erről barátjának. „Ha elosztogatom a kölest, nekem semmi sem marad” – gondolta. Így aztán egyedül csipegette fel. Amikor pedig a ládát kidobta, néhány szem köles még szét is szóródott a földön. Megtalálta a kölesszemeket Csirip. Be is csomagolta szépen egy falevélbe, és a kicsiny csomaggal elrepült barátjához, Csiphez.

- Szervusz, Csip! Találtam ma tíz szem kölest. Osztozzunk meg rajta testvériesen!

- Ugyan már... hogy gondolod? – legyintett szárnyával Csip. – Te találtad meg – a tied.

Nyugodtan megeheted egyedül!

- De hiszen barátok vagyunk! – mondta Csirip. – A barátoknak pedig mindenen meg kell osztozniuk. Vagy talán nincs igazam?

-De persze igazad van – felelte Csirip.

És nagyon elszégyellte magát. Hiszen ő egymaga csipegette fel az egész láda kölest, a barátjának pedig egy szem nem sok, annyit sem adott. De ha visszautasítja a barátja ajándékát, ezzel megsérti. Így Csip elvett öt szem kölest, és így szólt:

- Köszönöm Csirip! A kölest is... meg azt is, hogy leckét adtál nekem barátságból!

1.4 Balázs Ágnes: Az alma és a sün

Almát talált a sün.

– Hű, de szép piros alma! – kiáltotta boldogan. – Hazaviszem, s megeszem.

A hátára kapta az illatos gyümölcsöt, ám alig indult el az édes rakománnyal, egy jól megtermett hasas, zamatos körte akadt az útjába.

– Jaj, de szép kövér vagy! – lelkendezett az újabb zsákmány láttán. – Téged is a kamrámba viszlek!

Ám amint a hátára vette a körtét, az alma legurult róla. Visszaügyeskedte tüskéire az almát, de ekkor meg a körte pottyant a fűbe.

Arra jött egy másik sün, és fürgén megindult a körte felé.

– Megállj! – kiáltott rá a sün. – Az a körte az enyém!

– Már hogy volna a tiéd – csodálkozott el a másik –, amikor itt hever a fűben?

– Az a körte az enyém, mert én találtam! – indulatoskodott a sün az almával a hátán.

– No, ha a tiéd, akkor vidd magaddal – mérte őt végig a másik.

A sünnnek be kellett látnia, hogy a két gyümölcsöt egyszerre el nem viheti. Választania kellett hát a körte és az alma között. Végül a szép piros almát választotta, s a körtét a másik sünnnek hagyta.

Ekkor tanulta meg, hogy sose kívánjon többet annál, mint amennyit egyszerre elbír a hátán.

1.5 Kesztyű mese (előadás bábok segítségével)

Ment, mendegélt egyszer egy öregember a kiskutyájával az erdőben. Hogy, hogy nem, az öreg elvesztette az egyik kesztyűjét. Arra szaladt a kiséger, bebújt a kesztyűbe, és azt mondja: „Jó lakásom lesz itt nekem!” Éppen arra ugrándozott egy béka is, bekukkant a kesztyűbe, és kérdi:

- Ki lakik ebben a kesztyűben?

- Cincogó, a kiséger. Hát te ki vagy?

- Én vagyok Brekegő, a béka. Engedd meg, hogy veled lakjam!

- Gyere, nem bánom! Most már ketten voltak. Arra szaladt egy nyulacska is, meglátta a kesztyűt, és ezt kérdi:

- Ki lakik ebben a kesztyűben?

- Cincogó, a kiséger és Brekegő, a béka. Hát te ki vagy?

- Én Tapsifüles vagyok, a nyulacska. Fogadjatok be engem is!

- Gyere, ha kedved tartja! Így már hárman voltak. Egyszer csak arra jön a róka, egyenesen kesztyű felé tart.

- Ki lakik ebben a kesztyűben?

- Cincogó, a kiséger, Brekegő, a béka és Tapsifüles, a nyulacska. Hát te ki vagy?

- Én vagyok Csalavér, a róka. Engedjete be engem is.

- Gyere, ha úgy tetszik! Most már négyen ültek a kesztyűben. Arra jött a farkas is, megállt a kesztyű mellett.

- Ki lakik ebben a kesztyűben?

- Cincogó, a kiséger, Brekegő, a béka, Tapsifüles, a nyulacska és Csalavér, a róka. Hát te ki vagy?

- Én vagyok az Ordas farkas. Befogadtok-e engem is?

- Hát gyere, ha gondolod, hogy elférsz! Bebújt a farkas is. Most már öten voltak. Honnan, honnan nem, egyszer csak arra jött egy vaddisznó.

- Rőf-rőf- rőf! Ki lakik ebben a kesztyűben?

- Cincogó, a kiséger, Brekegő, a béka, Tapsifüles, a nyúl, Csalavér, a róka és Ordas farkas. Hát te ki vagy?

- Rőf-rőf- rőf! Én vagyok a Rőfi disznó. Fogadjatok be a házatokba!

- Mindenki csak a mi kesztyűnkben szeretne lakni, akinek erre tart az útja! Láthatod, hogy magunk sem férünk már el.

- Én még meghúzódok valahogy, fogadjatok be!

- Nem bánjuk, gyere! Bebújt a vaddisznó is. Már hatan voltak, de olyan szorosan, hogy meg sem tudtak moccanni. Alig helyezkedtek el valahogy, hallják ám, hogy zörögnek a bokrok. A medve bújt elő, és egyenesen a kesztyű felé tartott.

- Ki lakik ebben a kesztyűben?

- Cincogó, a kiséger, Brekegő, a béka, Tapsifüles, a nyúl, Csalavér, a róka, Ordas farkas meg Röfi disznó. Hát te ki vagy?

- Brum-brum-brum! De sokan vagytok! Én vagyok a Mormogi medve. Fogadjatok már be engem is!

- Hová fogadjunk be, amikor magunk is szűken vagyunk?

- Csak megleszünk valahogy.

- Hát gyere, ha kedved tartja, de csak a kesztyű szélére. Bebújt a medve is. Most már heten voltak.

A kesztyű már pattanásig feszült. Ekkorára az öreg is észrevette, hogy útközben elhagyta kesztyűjét. Visszafordult, hogy megkeresse. A kiskutya előtte futott. Amint szalad, egyszerre csak látja, hogy ott fekszik a kesztyű az úton, és izeg-mozog. Meg is ugatta: „Vau-vau-bau!” Az állatok erre igen megrémültek, kiugrottak a kesztyűből - futott, ki merre tudott. Az öreg is odaért, és felvette kesztyűjét. Itt a vége, fuss el véle!

1.6 A nap és a szél versengése

Többet ésszel, mint erővel: ez derül ki a nap meg a szél versengéséből is.

Réges-régen történt, még amikor nem volt ritkaság; hogy a nap elbeszélgetett a fákkal, a csillagokkal, az erdő vadjaival.

Egyszer, úgy mondják, a széllel ereszkedett szóba.

Csakhogy a szél rettentően gőgös volt, amellet nagyon vad is, nem lehetett vele rendesen beszélgetni, azonnal elkezdett huzakodni, hetvenkedni, kötözködni.

Így történt ez most is. A nap barátságosan köszöntötte, de a szél éppen csak mordult egyet feleletül, aztán nyomban hivalkodni kezdett.

Bizony - mondta -, akármilyen fenn hordod is az orrodát ott az ég magasában, kettőnk közül azért mégis én vagyok az erősebb!

A Napnak ugyan semmi kedve nem volt hozzá, hogy vitatkozni kezdjen egy ilyen neveletlen süvölvénnyel, de azért mégiscsak megkérdezte tőle:

- Miből gondolod, hogy erősebb vagy nálam?

- Miből? - Zúgott-morgott fölfuvalkodottan a szél.

- Onnét, hogy te csak baktatsz odafönt, és mosolyogsz, de én idelelt akárkit derékon kapok és megpörgetem, amellet ha megharagszom, akármi akad az utamba, egyszerűen elfújom, mintha ott se volna.

- Derék dolog - jegyezte meg a nap -, de azért nem ártana próbát tenni egyszer, mert régi igazság, hogy sok beszédnek sok az alja, és nem annak a legerősebb a karja akinek a legharsogóbb a hangja.

- No, hát álljunk ki versenyre! - hánytá-vetette magát a szél.

- Nem bánom - mondta a nap. - De miben versenyezzünk?

- Látod ott azt a parasztembert? - kérdezte a szél, és a vándorra mutatott, aki az úton bandukolt. - Látod a vállán a subát? No, hát az nyeri a versenyt, aki le bírja húzni róla a subáját.

- Rendben van - egyezett bele a nap.

A szél nem sokat teketóriázott, hatalmasan fölfújta magát, azzal nekirontott a parasztembernek, és elkezdte tépdesni, ráncigálni a subáját.

De hiába ráncigálta; nem sokra ment vele. A parasztember ugyanis fázott a vad szélben, fölhajtotta körben a suba gallérját, jól befészkelte magát a meleg birkabőrbe, aztán, mert a szél egyre erősebb lett, s majd ledöntötte a lábáról, leült egy sziklatövébe, hátát nekivetette a sziklának, s úgy megbújt a subában, mintha többé ki se akarna bújni belőle.

A szél dühöngött, morgott, huhogott, de nem ért el semmit.

- Jól van - mondta a nap -, most én jövök.

Megállt a kuporgó vándor fölött, és elkezdett mosolyogni. Mosolygott egyre szélesebben, csak úgy ontotta meleg mosolygását. A vándor már nem fázott; aztán már nemcsak hogy nem fázott, de kezdett melege lenni, aztán kezdett verejtékezni, s egyszer csak ledobta magáról a subát, s jókedvűen elhevert rajta a napsütésben.

A szél, mit tehetett mást, morogva elkullogott; a nap meg csak mosolygott tovább a felsült hetvenkedőn.

2. Számú melléklet: Képek

2.1 Műanyag virág készítése

2.2 Kaspó PET palackból

2.3 Kupak karkötő készítése

2.4 Jégkrém pálcika számjáték

2.5 Papírguriga bagoly készítése

2.6 Papírguriga úrhajó készítése

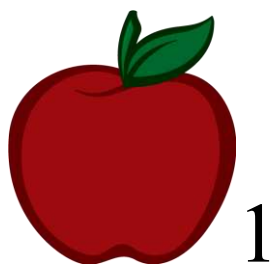

3. Számú melléklet: Szemléltetők

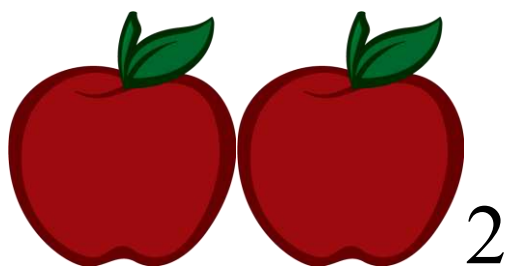
3.1 4. Foglalkozás: 1- től 10-ig terjedő számok

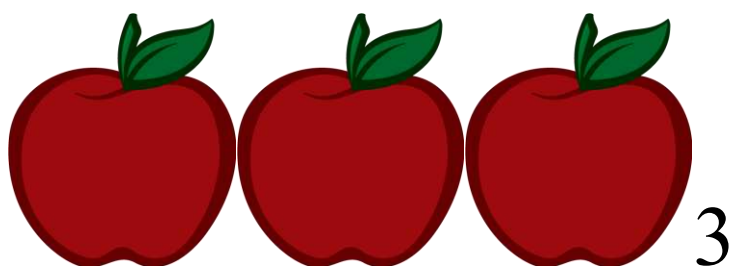

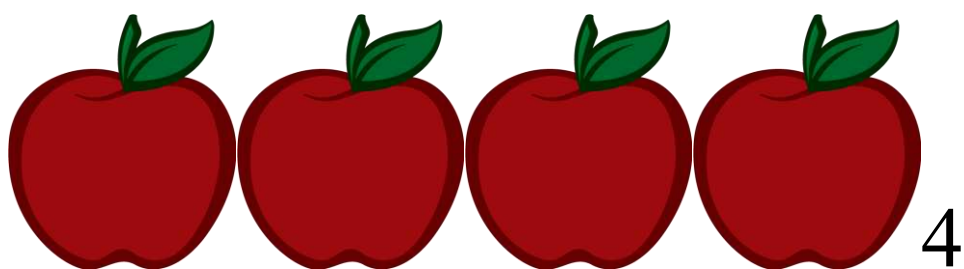
1

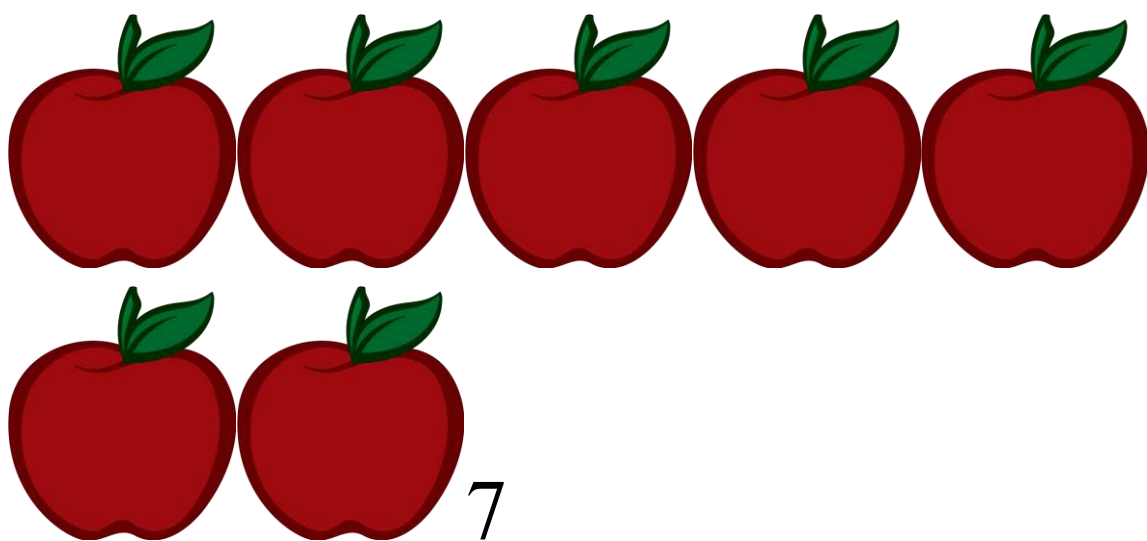
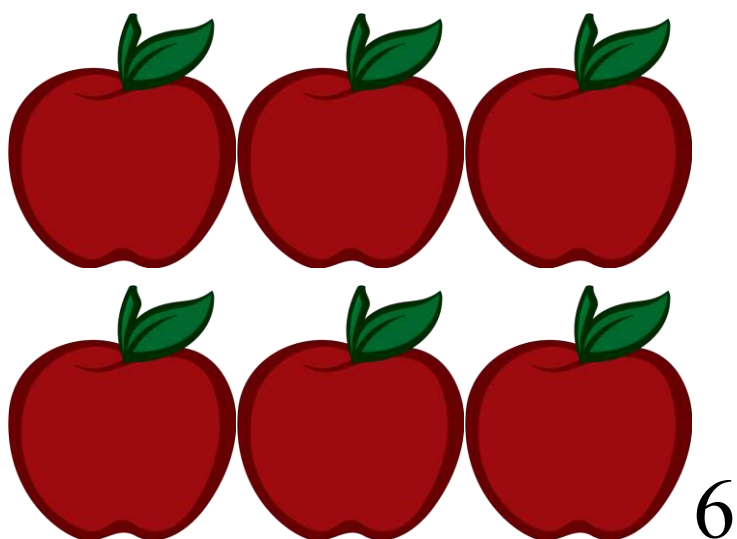
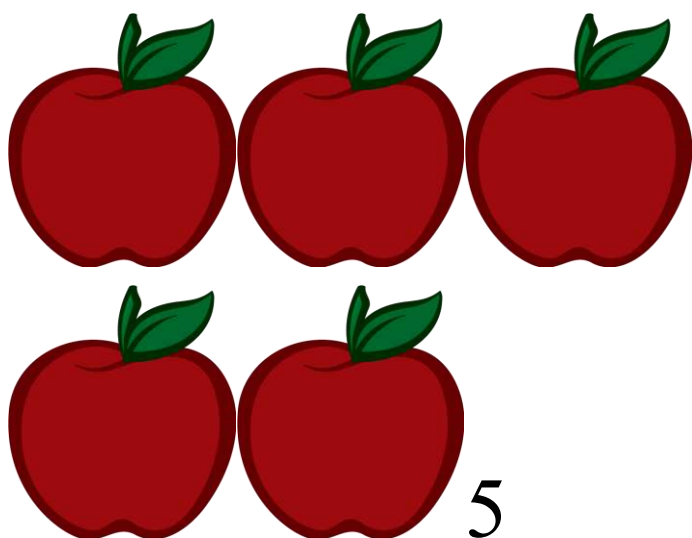
2

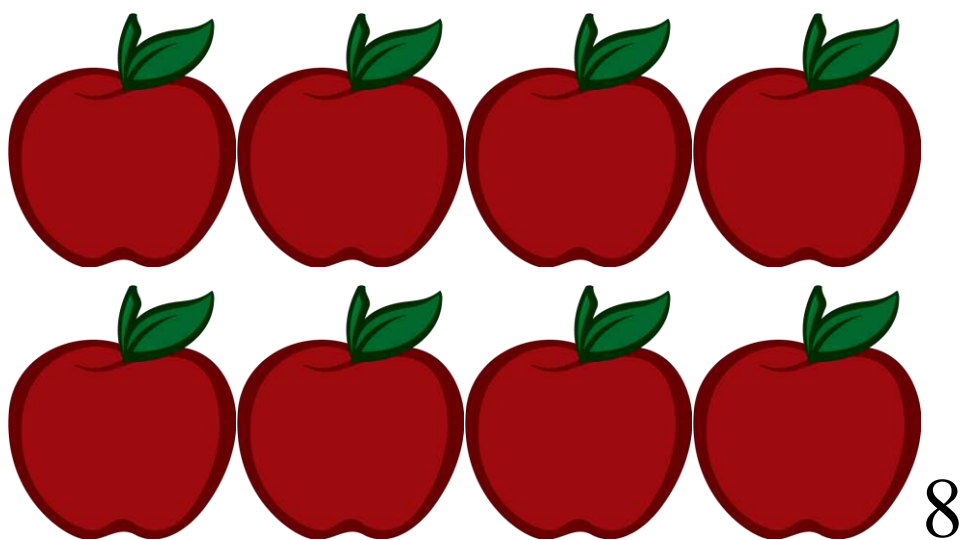

3

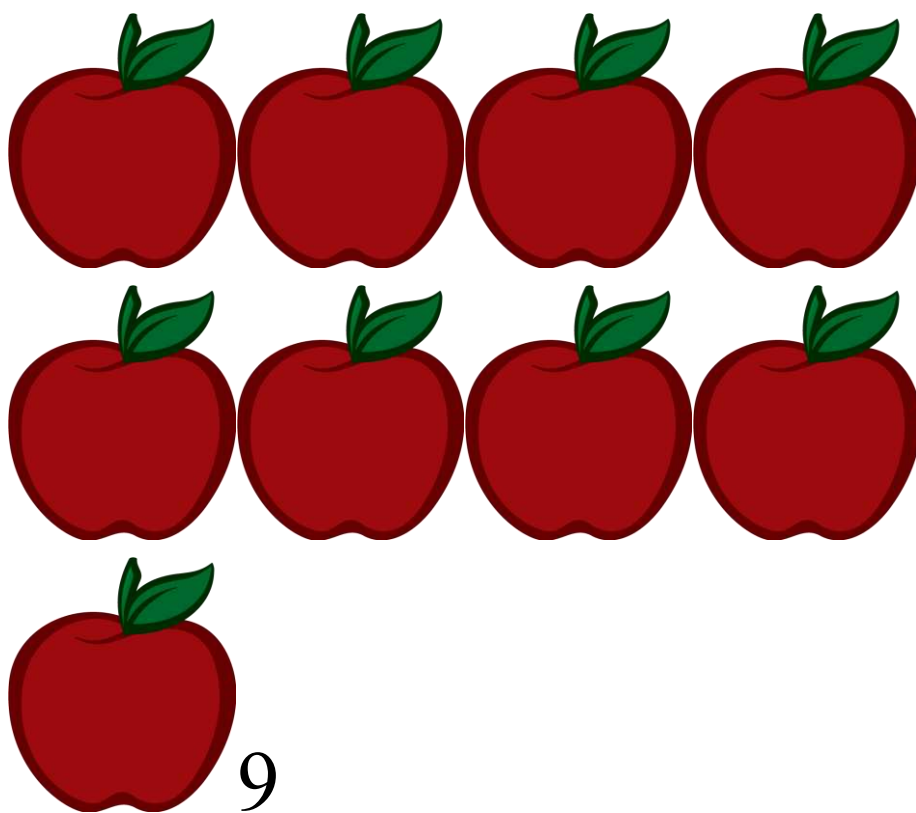

4

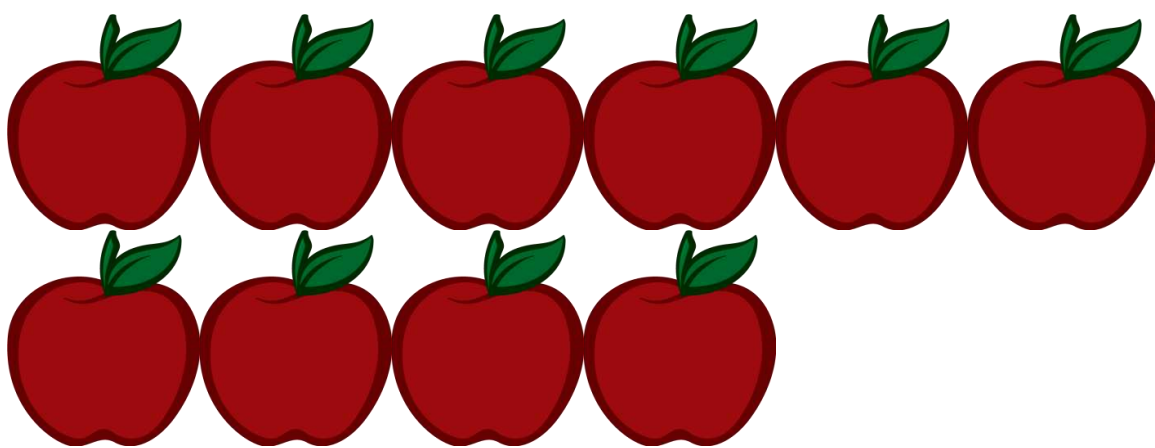
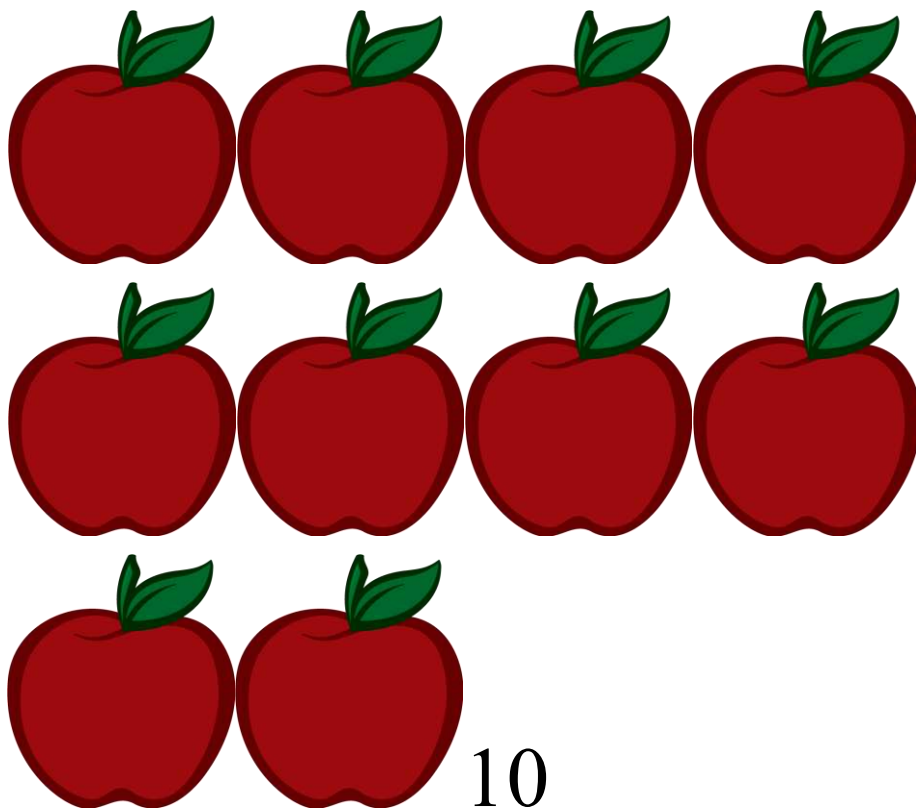

8

9

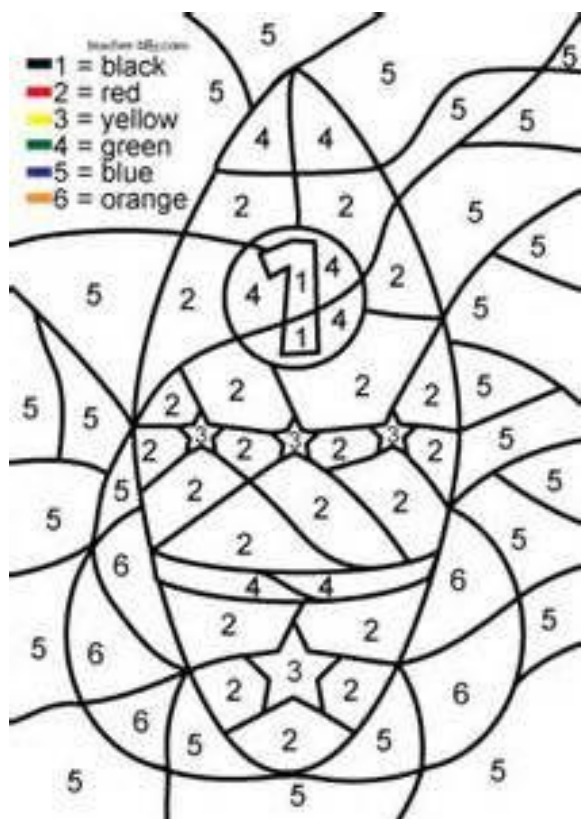

3.2 5. Foglalkozás: Állatok lábnyomai

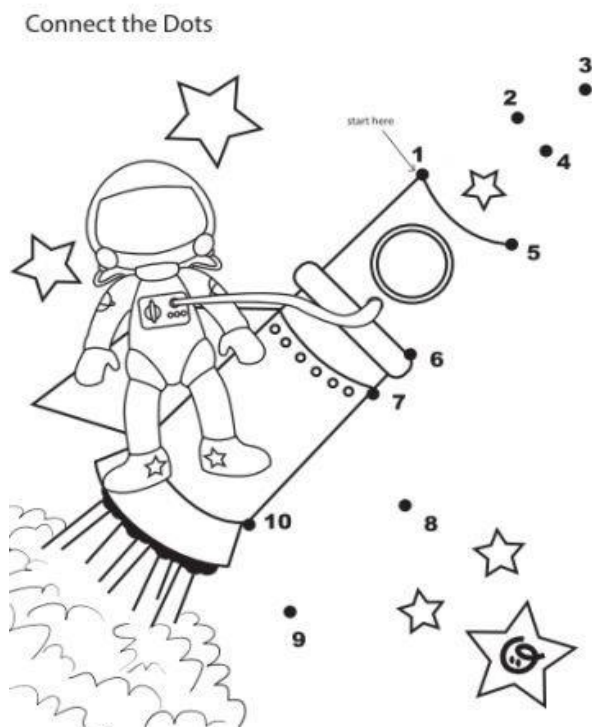

k33203177 www.fotosearch.com

3.3 1 Feladat: Fesd ki az űrhajó számokkal jelölt területeit a megadott színekkel

3.4 2.Feladat: Kösd össze a pontokat azután színezd ki a képet.

4. Számú melléklet: Versek

4.1 1.Foglalkozás

Weöres Sándor: Olvadás

Csipp csepp
Egy csepp
Öt csepp
Meg tíz
Olvad a jégcsap
Csepereg a víz.

4.2 2. Foglalkozás

Csoóri Sándor: Tavasz bodza-vers

Szoknyát varrat a bodza,
így készül a tavaszra,
csipkés szélút és puhát,
éppolyat, mint nagyanyja –
mert ha nem varratna,
hát csupasz maradna.

Donkó László: Tavasz éke

Barkabontó napsugárka,
mézet gyűjtő kis bogárka,
rügyfakasztó boldog zápor,
csöpp levélke almaágról,
fehér szirma meggyvirágnak,
tavasz éke a világnak.

4.3 3. Foglalkozás

Lászlóffy Aladár: Barátság

Barátom volt Péter, barátom lett Áron,
egyik mindenképpen, másik mindenáron.
Szeretem is őket,s ők szeretnek engem,
összetartunk nagyon, ilyen szeretetben

Persze van amikor, ha én másképp látom,
összezördül velem az egyik barátom.
Milyen hosszú lehet, az a harag, Péter?
Barátságot mérni, nincsen olyan méter!
És a duzzogókat átöleli Áron,
s Péter is belátja, s én is csak belátom...

4.4 4.Foglalkozás

Nyulász Péter: Almát eszem

Almát eszem ropogtatom
Fogaim közt morzsolgatom
Olyan finom, mint a méz
Mind elfogyott idenézz, Hammm!

Csanádi Imre: Alma

Érik az alma, hajlik a gallya,
füre hajlik, mint egy sátor,
sok édes almától.
Szedjük, kapjuk, habosra harapjuk,
– a többivel mi legyen?
Holnapra hagyjuk!

4.5. 5.foglalkozás

Kányadi Sándor: Hallgat az erdő

Hallgat az erdő, csöndje hatalmas;
mohát kapargat benne a szarvas.
Mohát kapargat, kérget reszelget.
Szimatol, szaglász, cimpája reszket:
ura a két fül minden kis nesznek.

4.6. 6. Foglalkozás

Orgoványi Anikó: ÉGI GYÜMÖLCSKOSÁR

Vérnarancs a Nap az égen, citromkarika a Hold,
az ég gyümölcskosarában hunyorogva mosolyognak

szőlőszemnyi csillagok. Mogyoró a Merkúr,
gesztenye a Vénusz, zamatos alma a Föld,
kemény dió a Mars, a Jupiter őszibarack,
kajszi a Szaturnusz, ringló az Uránusz,
kékszilva a Neptunusz, a Plútó meg oly picike,
mint egy földimogyoró szeme, és ha jön egy üstökös,
az egész gyümölcskosarat harmatjával hinti be.

Weöres Sándor: Bolygó zápor

Bolygó zápor, libben, táncol,
suhog a fa sűrűjén, fa ágán.
Kéklő halvány felhők alján
kivirul a ragyogó szivárvány.

5. Számú melléklet: Dalok

5.1 1.Foglalkozás

Ess, eső, ess
Holnap délig ess,
Zab szaporodjék,
Búza bokrosodjék,
Az én hajam olyan legyen,
Mint a csikó farka,
Még annál is hosszabb,
Mint a Duna hossza.

5.2 2.Foglalkozás

Hová mész te kis nyulacska?
Ingyom-bingyom Tá libe
Tutá libe Má libe az erdőbe.
Minek mész te az erdőbe?
Ingyom-bingyom Tá libe
Tutá libe Má libe vesszőcskéért.
Minek néked az a vessző?
Ingyom -bingyom Tá libe
Tutá libe Má libe kertecskének.
Minek néked az a kiskert?
Ingyom-bingyom Tá libe
Tutá libe Má libe Virágoknak.
Minek néked az a virág?
Ingyom-bingyom Tá libe
Tutá libe Má libe jó anyámnak.

5.3 3.Foglalkozás: énekes körjáték

Boglya tetején áll egy gólya,
Koromfekete szárnya, tolla.
Apró a sása, hosszú a lába,
Kis kacsá fűdik fekete tóban.

Játék menete: A kör közepén felemelt kézzel, egy lábon grál egy gyerek a dal végén választ egy gyereket, behívja a körbe, most már kerren lesznek így az ének is változik, a gólyák száma cserélődik benne. Így folytatódik és gyarapodik a gólyák száma.

5.4 4. Foglalkozás

Alma, alma piros alma odafenn a fán.
Ha elérném, nem kímélném, leszakítanám
De elérnem, nincs reményem,
Várom, hogy a szél, azt az almát,
piros almát, lefújja elém.

5.5 5. foglalkozás

Erdő szélén házikó

Erdő szélén házikó, (kezünkkel egy házat mutatunk a levegőben)
ablakában nagyanyó. (két tenyerünkbe tesszük az arcunkat)
Lám egy nyuszi ott robog, (futást mímélünk az ökölbe szorított kezeinkkel)
az ajtaján bekopog. (kopogtatunk)
Kérlek, segíts énrajtam,
a vadász a nyomomban. (kezünket úgy tartjuk, mintha puskából lőnének)
Gyere nyuszi, sose félj,
megleszünk itt kettesként! (megöleljük és megpusztiljuk a mi kis "nyuszikánkat")

5.6 6. Foglalkozás

Süss fel nap,
Fényes nap,
Kertek alatt a ludaim
megfagynak.

Süss ki Napocska,
itt apád, itt anyád,
sót törünk, borsót törünk,
tökkel harangozunk!

NYILATKOZAT

Alulírott, Ködöböcz Klára óvodapedagógia szakos hallgató, kijelentem, hogy a Szakdolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, a Pedagógia és Pszichológia Tanszéken készítettem, óvodapedagógia diploma megszerzése végett.

Kijelentem, hogy a dolgozatomat más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye, és csak a hivatkozott forrásokat (szakirodalom, eszközök, stb.) használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy a dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton szeretném megköszönni mindenkinek, aki a szakdolgozatom elkészítéséhez nagyban hozzájárult.

Köszönöm témavezetőmnek Csopák Évának a sok türelmet és tanácsokat, hasznos ötletet, amelyek segítettek szakdolgozatom megírásában.

Köszönöm a Somi Csicsergő Óvoda munkásainak és ovisainak a sok segítséget.

Köszönöm szüleimnek és csoporttársaimnak a sok türelmet, megértést, segítséget és támogatást.